

Univerzita Hradec Králové
Ústav sociální práce

Bakalářská práce

2016

Michaela Abdou

Univerzita Hradec Králové
Ústav sociální práce

**Mezigenerační (ne)solidarita a její možné
příčiny**
Bakalářská práce

Autor: Michaela Abdou
Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce
Vedoucí práce: Ing. Iva Merhautová, MBA

Zadání bakalářské práce

Autor: Michaela Abdou

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Název závěrečné práce: Mezigenerační (ne)solidarita a její možné příčiny

Název závěrečné práce AJ: Intergenerational (not)solidarity and its Possible Reasons

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Porovnat momentálně nastavené sociálně pojistné systémy v rámci jednotlivých generací, mládí vs. stáří, zdraví vs. nemoc a solidarita vs. zásluhovost. Zvolené metody a techniky: průzkum názorů pomocí dotazníků, porovnání legislativních podmínek, náhled do statistik.

KREBS, Vojtěch a kolektiv. Sociální politika. Praha: Wolters Kluwer, 2010. TOMESŤ, Igor. Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost. Praha: Sociopress, 1996. TOMESŤ, Igor a kolektiv. Sociální právo České republiky. Praha: Linde, 2014.

Garantující pracoviště: Katedra sociální práce a sociální politiky,
Ústav sociální práce

Vedoucí práce: Ing. Iva Merhautová, MBA

Oponent: PhDr. Radek Suda

Datum zadání závěrečné práce: 14. 1. 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne

Michaela Abdou

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je posoudit, jaké možnosti mají mladí lidé, mladé rodiny a jak jsou na tom ti, kteří se dožili starobního důchodu. Zda existuje znatelný rozdíl mezi těmito skupinami v rámci sociálního zabezpečení, či nikoliv a jakým způsobem se tyto skutečnosti ve svém důsledku odráží na celkové společenské náladě mezi těmito generacemi.

Klíčová slova: solidarita, sociální zabezpečení, stáří, mládí, nemoc, zdraví, pojištění

Abstract

The aim of this work is to assess what opportunities young people have young families and how are the ones who lived to retirement. Whether there is a noticeable difference between these two groups under social security or not, and how these factors ultimately reflects the overall social mood between the generations.

Keywords: solidarity, social security, old age, youth, illness, health insurance

Obsah

Úvod.....	8
1. Teoretická východiska mezigenerační solidarity	10
1.1 Solidarita - význam, historie a její cíl	10
1.2 Mezigenerační solidarita	12
1.3 Sociální zabezpečení	13
1.4 Sociální pojištění.....	15
1.5 Státní sociální podpora.....	18
1.6 Sociální pomoc.....	20
2. Jednotlivé skupiny v rámci pojistných systémů	22
2.1 Zdraví a nemoc.....	22
2.2 Mladí lidé a rodiny	23
2.3 Stáří a starobní důchod.....	25
3. Výzkumná část	27
3.1 Průzkum veřejného mínění pomocí dotazníků.....	27
3.2 Náhled do statistik.....	37
3.3 Vyhodnocení získaných informací.....	39
Závěr	43
Seznam grafů	44
Seznam tabulek	45
Seznam zdrojů.....	46
Přílohy.....	I. - VIII.

Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na mezigenerační solidaritu v rámci sociálně pojistných systémů. V poslední době hodně slycháváme z médií o důchodové reformě, II. pilíři, stanovení hranice věku odchodu do důchodu, případně o daňových zvýhodněních.

Protože se v rámci svého pracovního zařazení zabývám platy a odvody na sociální a zdravotní pojištění zaměstnanců v samosprávě, tak je mi tato problematika, včetně daňových zvýhodnění blízká. Nejvíce si všímám určitých rozdílů ve chvíli, kdy s jednotlivými zaměstnanci řešíme roční vyúčtování daní za uplynulý rok. Z výše uvedených důvodů si kladu otázky, na které jsme se rozhodla odpovědět při zpracování této bakalářské práce. Zajímá mě, jaká je životní úroveň jednotlivých generací a zda je náš pojistný systém spíše solidární nebo více zásluhový podle výše výdělku a odpracovaných let.

Cílem bakalářské práce je porovnat, jak velkou oporu má ve státním systému starší člověk, který již dovršil věk nároku na starobní důchod a do jaké míry se může na podporu státu spoléhat mladý občan, který se nyní stará o svou rodinu a na starobní důchod mu vznikne nárok až v budoucnu. Jak lidé vnímají momentálně nastavené sociálně pojistné systémy a zda skutečně tolik spoléhají na podporu státu. Zda je skutečně nutné tvořit si finanční rezervu pro situaci, kdy nebudeme schopni si zajistit pravidelný výdělek.

V první části své bakalářské práce se zaměřím především na solidaritu jako takovou, obecné definice, historii a vývoj mezigenerační solidarity. Dále pak jednotlivé pilíře sociálního zabezpečení a dávkový systém, za jakých podmínek z něj lze čerpat. Uvedena bude i související legislativa, dle které se pojistné systémy v České republice řídí.

Druhá část práce by měla posoudit jednotlivé životní situace. Zdravé a nemocné, mladé a staré, postavení rodin s dětmi nebo osob ve věku nad sedmdesát let, pobírající starobní důchod. Jaká jsou slabá místa a na co je možné se případně připravit.

Výzkumná část by měla prokázat pomocí dotazníkové metody, statistik a výzkumů zainteresovaných institucí, zda a případně jaký je rozdíl v praxi mezi jednotlivými generacemi.

Moje hypotéza je založena na skutečnosti, že je všeobecně známo, že český důchodový systém je založen na průběžném systému, kdy dnešní pracující odvádí pojistné a z takto získaných prostředků jsou vypláceny důchody stávajících poživatelů všech důchodů, včetně starobních důchodů. Díky různým diskuzím a prognózám odborníků v oboru předpokládáme, že důchody za dvacet let budou zřejmě velmi nízké v důsledku demografických změn, kdy bude přibývat seniorů a tudíž příjemců důchodů. Lze předpokládat, že podpora ze strany státu ve státním důchodovém pilíři bude spíše klesat. Proto se domnívám, že bude do budoucna více nutné, aby si každý sám zajistil určitou finanční rezervu na situace, které nedovolí možnost výdělku a to buď spořením v penzijním pojištění, nebo jiným způsobem.

1. Teoretická východiska mezigenerační solidarity

1.1 Solidarita – význam, historie a její cíl

Význam slova solidarita dle Wikipedie: „*znamená obvykle dobrovolnou společenskou soudržnost mezi rovnými, ochotu ke vzájemné pomoci a podpoře v rámci nějaké skupiny.*“¹ Pokud však zapátrám v odborné literatuře, najdu i výklad, že se jedná o vzájemnou připravenost si vzájemně pomáhat, úsilí o obecné blaho, prevence sociálních konfliktů či zajištění lidsky důstojného života pro všechny. „*Je morální a etickou hodnotou, normou respektovanou každou vyspělou společností a na této její podstatě se nic nezmění ani pro budoucnost. Co se bude a co se musí měnit, to je především orientace a podoba solidarity a spolu s tím i její rozsah i způsoby a podmínky jejího naplňování.*“²

Původ slova pak vychází z latiny, z výrazu SOLIDUS, což v překladu může znamenat pevný nebo celistvý. „*Odtud vznikl středověký právní pojem IN SOLIDUM, který znamenal, že nějaká skupina lidí vystupuje před soudem a přijímá závazky jako celek – jako jeden muž. Francouzské SOLIDARE označuje od 15. století stav, kdy lidé jednají ve shodě a navzájem ručí za své závazky. Slovo se pak rozšířilo do dalších jazyků a od 19. století se začalo chápat jako konkrétní vyjádření pojmu bratrství z hesla Francouzské revoluce – Volnost, rovnost, bratrství. V tomto smyslu se stalo zejména dělnického hnutí a později sociální demokracie. V téže době vznikl i pojem solidarizovat se s někým, vyjádřit mu podporu a spojit s ním své zájmy i závazky.*“³

Solidarita mezi občany „se stejným osudem“ vznikla jako „dnes ty mně, zítra já tobě“. V komunistickém hnutí byl však pojem solidarita spíše užíván v souvislosti s mezinárodní solidaritou revolučních stran, tudíž se dalo použít jako heslo protestu proti totalitnímu státu.

Cílem solidarity je zejména společenský rozvoj, boj proti společenským zlům (např. nemoc, negramotnost, zahálka, nouze a zanedbanost), úsilí zachovat důstojnost člověka a jeho práva žít svobodně a participovat na svobodných procesech. Úsilí za sociální začlenění a proti vyloučenosti občanů tím, že jim zachováme dostupné

¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Solidarita>

² KREBS, Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika*. Praha: WoltersKluwer, 2010. 542 s. ISBN-978-80-7357-585-4

³ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Solidarita>

zdravotní, vzdělávací i sociální služby jako podmínky důstojného společenského bytí člověka.

Cíle solidarity se mohou naplňovat prevencí či ochranou, terapií nebo rehabilitací. *Prevence zahrnuje ochranu či obranu lidských práv a intervenci proti jejich porušování jinými občany nebo organizacemi, proti diskriminaci také pozitivní včasnou intervencí za zachování zdraví a života (zdravotní a pracovní právo).*

Terapie se zpravidla provádí pasivní politikou, jako je poskytování různých podpor a dávek, nebo aktivní politikou, jako je úhrada nákladů na služby podporující sociální integritu a rozvoj člověka nebo poskytování dočasných (přechodných) a doplňkových dávek apod.

*Rehabilitace nebo reintegrace se dosahuje podporou života v přirozeném sociálním prostředí, především dávkami a službami podporujícími schopnosti samostatného žití.*⁴

Teolog a filosof Doc. Ing. Tomáš Machula, Ph.D., Th.D. z Jihočeské univerzity píše v Encyklopedii sociální práce: „*V současném demokratickém světě je státem garantovaná solidarita prakticky samozřejmostí (pomoc nezaměstnaným, nemocným a handicapovaným, zajištění důchodů apod.). Vedle toho existuje celá škála projevů individuální a nepovinné solidarity.*“⁵Ta je většinou spojována s různými sbírkami na pomoc nemocným dětem, handicapovaným případně tzv. adopce na dálku. Různé organizace se angažují v pomoci lidem bez přístřeší či drogově závislým a momentálně je solidarita hodně skloňována i v případě migrujících Syřanů.

Dále píše o tom, že solidarita je základním principem křesťanské sociální etiky a jak byla vnímána v různých obdobích a že je třeba zachování osobní důstojnosti jednotlivých lidí ve společnosti: „*Solidarita je tedy hodnota, povinnost či ctnost, která je jednou z klíčových charakteristik vztahu člověka ke společnosti, a tím k jeho sociálnímu prostředí. Pro solidaritu bude klíčovým předpokladem náležité vyjasnění vztahu jedince a celku (společnosti), jež se následně projevuje v praktickém životě a vzorcích jednání klienta vyrovnávajícího se se svým sociálním prostředím. V tomto smyslu je solidarita jedním z principů sociální politiky. To znamená, že při výkonu své moci má státní správa zajišťovat rozumný právní rámec pro to, aby mohly různé*

⁴TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. 440 s. ISBN-978-80-7367-680-3

⁵MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. 576 s. ISBN-978-80-262-0366-7

subjekty společnosti solidaritu účinně realizovat, a tím přispívat k dlouhodobé stabilitě společnosti vůbec.“⁶

1.2 Mezigenerační solidarita

Mezigenerační solidaritu můžeme vnímat dvojím způsobem. Na jedné straně zaměstnanci odvádějí do systému sociálního pojištění a následně jsou z něj vypláceny důchodové dávky starým lidem. Ovšem nejedná se o solidaritu dobrovolnou, je vymáhána na základě zákona.

Na druhé straně je mezigenerační solidarita, kdy na úrovni sociální práce vypomáhá jedna generace té druhé. Existují různé programy, ve kterých jsou zainteresováni staří lidé a vypomáhají dětem z problematických rodin, děti navštěvující seniory a zároveň i tzv. rodinná mezigenerační solidarita. Bohužel na vztahy mezi vnoučaty, dospělými dětmi a prarodiči působí změny ve společnosti: *„Řada mezinárodních studií poukazuje na to, že vysoká úroveň vzájemné výpomoci mezi dospělými dětmi a jejich rodiči vůbec není tak samozřejmá a jednoznačná, jak se často obecně předpokládá. Zejména bylo poukázáno na takové ukázky vzájemné pomoci, jako je nestabilní rodinná struktura (rozvodovost, rození dětí mimo manželství), velká prostorová vzdálenost mezi bydlišti dospělých dětí a jejich rodičů apod.*“⁷

Šéfredaktor Roman Baláž z časopisu Sociální práce udělal na téma *„Silný pomáhající stát udělal člověka méně závislým na pomáhajících dětech“* rozhovor s našim významným sociologem profesorem Ivem Možným. Probírají spolu změny ve společnosti nejen na našem území a jejich dopad na rodinné soužití. Ivo Možný mluví o elementární solidaritě, kdy se snaží přežít každý živočišný druh a u lidské rasy jmenuje navíc solidaritu kulturní povahy: *„Aby civilizace mohla fungovat, má v sobě zahrnut kulturní prvek vzájemné pomoci; v rodinách je podložen i solidaritou biologickou. Nad nimi pak leží třetí vrstva solidarity, solidarita institucionálně zprostředkovaná, tedy transfer podpory v rámci nemocenské, důchodu, sociálního*

⁶MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. 576 s. ISBN-978-80-262-0366-7

⁷Časopis: *Sociální práce 4/12*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2012. 172 s.

zabezpečení apod. Takže když se bavíme o solidaritě, je třeba vědět, že část naší soudržnosti je pudová, část plyne z příslušnosti k určité kultuře a část je zprostředkovaná sociálním státem...“⁸

Dále spolu hovoří o tom, že díky Bismarckovi, který zavedl pojištění, přestalo platit jedno z křesťanských pravidel - cti otce svého a matku svou, aby ti dobře bylo na zemi. To, jak se chováme k vlastním rodičům, vnímají naše děti a ty se pak dle toho chovají k nám. *„Kulturní vrstva solidarity mezi členy rodin byla nedávno narušena zavedením institucionální solidarity sociálního státu. Dnes už si lidé nepoživují děti proto, aby se o ně na stará kolena postaraly, neboť vědí, že se o ně ve stáří postará stát. A tak Evropa stárne a sociálnímu státu prostředky na zajištění institucionální vrstvy solidarity ubývají. Silný pomáhající stát udělal člověka méně závislým na pomáhajících dětech, na rodinné solidaritě. Lidé reagují tím, že mají méně dětí. Přibývá osamělých starých lidí a je velkou otázkou, v čem bude zejména generace dnešních třicátníků hledat jistotu a pohodu, až jim bude osmdesát“.*⁹ V článku ještě Ivo Možný hovoří o tom, že méně dětí je i proto, že se mladí lidé snaží přizpůsobit podmínkám zaměstnání, nedostupnosti bydlení a zvýšené rozvodovosti, přičemž v důsledku přibývá osamělých starších lidí, kteří se pak v důchodovém věku musí starat o umírající rodiče. Pokud se však pozastavím nad citovanou částí rozhovoru, je zřejmé, že je třeba více podpořit fungování rodinné mezigenerační solidarity v kombinaci s pojistným systémem.

1.3 Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení je základním nástrojem sociální politiky. Je to soubor institucí a institutů poskytující ochranu a pomoc lidem v případech ohrožení zdraví, nemoci, nezaměstnanosti, těhotenství a mateřství, zdravotního poškození, invalidity, pracovního úrazu, stáří, rodičovství a úmrtí živitele. A to prostřednictvím rady, ochrany, služby, azylu a dávků. Na sociální zabezpečení si občané sami přispívají. Dle Vojtěcha Krebse: *„Nejrozšířenějším pojetím v současné době je sociální*

⁸Časopis: *Sociální práce 4/12*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2012. 172 s.

⁹Časopis: *Sociální práce 4/12*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2012. 172 s.

zabezpečení ve smyslu souhrnného označení pro všechny sociální instituce poskytující občanům (za určitých podmínek i cizincům) radu (poradenství), ochranu (prevenci), materiální (věcná) a peněžní plnění (dávky), služby a azyl (ústavní péči) k uspokojení jejich sociálních (společností uznaných) potřeb.“¹⁰ Tzn. pět forem sociálního zabezpečení: rada, sociálně-právní ochrana, služba, azyl a dávky.

Už v pravěku se lidé sdružovali za účelem ochrany rodu, přežití a získání obživy, fungovala tzv. rodová solidarita. Pokud se však objevil jedinec nemocný či slabý, nechal se přirozeně zemřít. V období starověku se objevují první instituce, které zaopatřovaly chudé, sirotky a nemocné. Středověk je pak typický šířením křesťanství a jeho zásadami pomoci bližnímu svému či pravidlům desatera. Pomáhali nemocným a chudým, zakládaly se kláštery a řády, kde bylo možné se o tyto osoby postarat. S rostoucí chudobou se církev mohla postarat už jen o ty nejpotřebnější, proto se postupně začala zapojovat šlechta a později i obce.

Novověk byl významný mnoha opatřeními, například domovským právem, kdy se smělo žebrot dle místa „trvalého bydliště“. Byly zavedeny chudinské zákony, které zajišťovaly především právo na pomoc v nouzi. V rozmezí 17. a 18. století vznikla obcím povinnost péče o chudé. Významné postavení v historii má i Marie Terezie a Josef II. (po zrušení nevolnictví se uvolnila pracovní síla a Marie Terezie začala zaměstnávat pracovníky ve státních službách, ti pak měli důchod nebo zajištění při nemoci).

Počátky sociálního zabezpečení jak ho známe dnes, spadají do druhé poloviny 19. století, kdy naše území bylo součástí Rakouska – Uherska. „*Moderně organizované sociální pojištění se objevuje v Německu ve druhé polovině 19. století a je spojeno s politikou německého kancléře Bismarcka. Bismarckova koncepce sociálního pojištění je bez ohledu na cíle, které sledovala, moderním pojetím a obsahuje mnohé prvky, které se staly základem pro pozdější vytváření soustav sociálního zabezpečení ve světě. Soustava sociálního pojištění zahrnovala pojištění nemocenské (1883), úrazové (1884) a invalidní, včetně pojištění starobního (1889). Soustava sociálního pojištění byla budována jako povinná ochrana proti určitým sociálním rizikům (zejména úrazu a trvalé pracovní neschopnosti).*“¹¹

¹⁰KREBS, Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika*. Praha: WoltersKluwer, 2010. 542 s. ISBN-978-80-7357-585-4

¹¹GREGOROVÁ, Zdeňka a Milan Galvas. *Sociální zabezpečení*. Masarykova univerzita Brno: nakladatelství Doplněk, 2005. 280 s. ISBN-80-210-3686-9

V roce 1909 byl zaveden starobní důchod pro pracovníky státní správy, odchod do důchodu byl v 60-ti letech pro ženy i muže. Za první republiky byl přijat zákon o osmihodinové pracovní době, byl upraven nárok na dovolenou, přestávky v práci a noční práce žen. Zákon o nemocenském, úrazovém a penzijním pojištění byl zaveden v roce 1924. Dále vznikaly noclehárny, chudobince a sirotčince, také se rozvíjela náhradní rodinná péče. Roku 1968 vzniká v Praze Ministerstvo práce a sociálních věcí, aby začalo řešit sociální problémy, které si stát doposud nechtěl přiznat. V letech 1990 vzniká instituce Správa sociálního zabezpečení a o rok později i zákon o životním minimu. V průběhu let se některé zákony novelizují, přesto je ze strany státu snaha sociální systém upravit tak, aby byl aplikovatelný na aktuální životní podmínky.

1.4 Sociální pojištění

Sociální pojištění je založeno na tom, že se občané mohou předem připravit (pojistit) odkládáním části svého výdělku na sociální situace, které se projeví až v budoucnu. Pojistné formy členíme na povinné a dobrovolné, případně základní a doplňkové. Jako povinný je u nás systém důchodového a nemocenského pojištění. Povinnost účasti v systému platí důsledně pro zaměstnance a pro osoby samostatně výdělečně činné (dále jen OSVČ) platí s menšími rozdíly. Ústředním orgánem pro důchodové a nemocenské pojištění je Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV), ale správu nad těmito systémy má státní orgán Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen ČSSZ). Ve věcech příslušníků ozbrojených sil jsou nositeli důchodového a nemocenského pojištění Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany nebo Ministerstvo spravedlnosti, dle příslušnosti k ozbrojenému sboru.

Důchodové pojištění je upraveno v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Dále platil od 1. ledna 2013 zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření – tzv. II. pilíř a zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, které nahradilo penzijní připojištění se státním příspěvkem podle zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o dalších změnách – tzv. III. pilíř. Vzhledem k malému zájmu klientů o II. pilíř, v prosinci 2015 schválila nejprve Poslanecká sněmovna a poté i Senát vládní návrh o definitivním ukončení

důchodového spoření – tzv. II. pilíře. Spolu s tím byla schválena souhrnná novela, která mění některé související zákony a má za cíl zatraktivnit tzv. III. pilíř. Oba tyto předpisy vyšly ve Sbírce zákonů pod č. 376/2015 Sb., zákon o ukončení důchodového spoření a č. 377/2015 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ukončení důchodového spoření, s účinností od 1. ledna 2016.

Ze základního důchodového pojištění jsou poskytovány 4 druhy dávek, tzv. důchody. Jedná se o důchod starobní, včetně předčasného starobního důchodu, který je pak ale krácený. Dále invalidní důchod pro invaliditu I., II. nebo III. Stupně, dle zdravotního stavu konkrétního klienta. Pak je to vdovský nebo vdovecký důchod a nakonec sirotčí důchod.

V případě invalidního důchodu se nejedná spíše o kompenzaci za vrozené či získané zdravotní poškození, ale jako dávku za náhradu ztráty pravidelných příjmů, kdy si dotyčný nemůže kvůli svému postižení např. vydělat tolik finančních prostředků jako zdravý člověk, případně před událostí, která mu postižení přivodila. Invalidní důchod se dělí na invaliditu I. a II. stupně – tzv. částečný invalidní důchod (platí jednotná dávka pro oba důchody), a pak invaliditu III. stupně – tzv. plný invalidní důchod (dávka je vyšší než pro oba předchozí důchody). Souběh invalidního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti je možný bez omezení.

Na vdovský důchod má vdova nárok po dobu jednoho roku od smrti manžela, pokud však nespĺňuje některou z podmínek, např. péče o nezaopatřené dítě, péče o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, je plně invalidní apod. Vdovecký důchod je od roku 1995 přiznáván za stejných podmínek a ve stejné výši jako vdovský.

Na sirotčí důchod má nárok nezaopatřené dítě, pokud mu zemřel rodič nebo osoba nahrazující péči rodičů. Nárok na tento důchod pak zaniká osvojením dítěte, nebo pokud přestává být dítě nezaopatřené.

Důchod se skládá ze základní výměry, která je stanovena pevnou částkou pro všechny druhy důchodů bez ohledu na délku doby pojištění a výši výdělků, a pak z procentní výměry. O nároku na důchod rozhoduje ČSSZ, případně příslušné ministerstvo.

Systém nemocenského pojištění se od 1. ledna 2009 řídí zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, přičemž pojistné na nemocenské pojištění je upraveno v zákoně č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Nemocenské pojištění kryje sociální události spojené s nemocí, popř.

úrazem, jejichž následky jsou krátkodobé, tedy zpravidla si vyžádají léčení do jednoho roku. Při trvalých následcích přejímá sociální událost systém důchodového pojištění v rámci invalidního důchodu. Nemocenské pojištění je pro zaměstnance povinné (platí podmínky minimální délky pracovního poměru, výše vyměřovacího základu, případně druh sjednaného zaměstnaneckého poměru), zatímco pro OSVČ dobrovolné. Dávky nemocenského pojištění jsou krátkodobé, peněžité a při splnění příslušných zákonných podmínek též obligatorní. V rámci nemocenského pojištění je řešena peněžitou dávkou dočasná pracovní neschopnost - nemocenské, ošetřovné, peněžité pomoci v mateřství a pak ještě vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

V případě dočasné pracovní neschopnosti se řeší, zda vznikl v důsledku úrazu nebo se jedná jen o nemoc. Od 1. ledna 2014 platí, že v prvních 14-ti kalendářních dnech proplácí zaměstnavatel náhradu za pracovní dny, s výjimkou prvních 3 pracovních dní, které nejsou placené vůbec. Až od 15. kalendářního dne proplácí ČSSZ nemocenskou dávku ve výši 60% z redukovaného denního vyměřovacího základu maximálně po dobu 380 kalendářních dní, u poživatelů starobního důchodu a invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně jen do 70 kalendářních dní.

Ošetřovné je vypláceno ve chvíli, kdy zaměstnanec nemůže vykonávat výdělečnou činnost z důvodu ošetřování dítěte mladšího 10-ti let nebo jiného člena domácnosti. Podmínkou pro proplacení ošetřovného je, že osoby spolu žijí ve společné domácnosti, v opačném případě je pouze omluvena absence v zaměstnání, doba ošetřování je pak vykázána jako vyloučená doba pro výměru na důchod, ale dávka není proplacena. Nemocenská dávka ošetřovné je proplácena pouze po dobu 9 kalendářních dní, v případě samoživitele je to maximálně 16 kalendářních dní.

Na peněžitou pomoc v mateřství (dále pak PPM) má nárok pojištěnka, která porodila dítě nebo i pojištěnec, pokud převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Dále pak pojištěnec, který o dítě pečuje a je otcem dítěte nebo manželem matky dítěte a sama nemůže nebo nesmí o narozené dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění a tak by neměla nárok na PPM.

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství souvisí s převedením pojištěnky na jinou práci z důvodu těhotenství, a to na základě rozhodnutí ošetřujícího lékaře. Nárok na tuto dávku vzniká tak v době těhotenství, dále v období do konce 9. měsíce po porodu nebo v období kojení.

Mezi povinné pojistné systémy lze však zahrnout i zdravotní pojištění, které se od ostatních liší zejména tím, že poskytované dávky mají věcnou formu, tedy

poskytování zdravotní péče. V tomto systému se peněžité dávky vůbec nevyskytují a odlišnosti jsou i v organizaci tohoto systému. Ústředním orgánem je v tomto případě Ministerstvo zdravotnictví a je spravován zdravotními pojišťovnami, které mají veřejnoprávní charakter (VZP) nebo soukromoprávní charakter (ostatní zdravotní pojišťovny). Zdravotní pojištění je upraveno v zákoně č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Pro zaměstnavatele je povinné ještě úrazové pojištění, tzv. pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou zaměstnancům pracovním úrazem, nemocí z povolání nebo za bolest a ztížení společenského uplatnění. Z titulu pojistných událostí tedy vzniká nárok na plnění z odpovědnosti za způsobenou škodu. U pojištění zaměstnavatele, který vznikl před 1. lednem 1993, je pojistitelem Česká pojišťovna, u ostatních pak Kooperativa. Od 1. ledna 2015 měl nabýt účinnosti zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, kdy by odškodné vyplácela ČSSZ. Zákon byl však zrušen novelou zákona č. 205/2015 Sb., zákoníku práce a to s účinností od 1. října 2015, čímž zůstal stávající systém odškodňování pracovních úrazů prozatím zachován.

1.5 Státní sociální podpora

System státní sociální podpory je relativně samostatný a představuje zaopatřovací formu sociálního zabezpečení. Je zaměřen na podporu rodin, zejména pak rodiny s dětmi. Slouží tedy jako jeden z nástrojů státu k naplňování prorodinné politiky. Obsahuje dávky, které jsou nezávislé na výši příjmu rodiny a naopak i dávky, u kterých se výše příjmů posuzuje. Jeho úprava je obsažena v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, který obsahuje normy hmotné, procesní i organizační. V první instanci je vykonáván Úřadem práce ČR (dále jen ÚP) prostřednictvím krajských poboček, v druhé instanci koná MPSV.

Mezi dávky státní sociální podpory patří: přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné. Od 1. ledna 2013 přestaly být dávkami státní sociální podpory dávky pěstounské péče. Nyní se pěstounská péče řídí zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Přídavek na dítě patří mezi základní dlouhodobou dávku, která je poskytována rodinám s dětmi na základě posouzení výše příjmů. Dávka je vyplácena ve třech výších dle stáří dítěte. U dítěte do 6 let je to 500 korun měsíčně, u dítěte od 6 do 15 let je měsíční dávka 610 korun a u dítěte od 15 do 26 let se jedná o 700 korun měsíčně. V případě zletilého nezaopatřeného dítěte, je vypláceno tomuto dítěti. Pokud se jedná o nezletilé nezaopatřené dítě, je vypláceno osobě, která má dítě v plném zaopatření. Je-li nezletilé nezaopatřené dítě umístěno v ústavu pro péči o děti a mládež, vyplácí se pak tomuto ústavu.

Na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě do 4 let věku dítěte, v případě dlouhodobě zdravotně postiženého dítěte do jeho 7 let věku. Maximální výše rodičovského příspěvku je 220 tisíc korun a záleží jen na rodiči, zda si ho vyčerpá do dvou, tří nebo čtyř let věku dítěte (jsou pak rozpočítány pevné měsíční částky dle délky čerpání). U této dávky nejsou sledovány příjmy rodiny.

O příspěvek na bydlení si může požádat vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu, a jeho náklady na toto bydlení nedostačují k pokrytí nákladů. Je poskytován jednotlivcům a rodinám s nízkými příjmy.

Porodné je určeno k podpoře rodiny při narození dítěte a její nárok je závislý na výši příjmů. Jedná se o jednorázovou dávku, kdy v případě narození prvního dítěte činí porodné 13 tisíc korun a při narození druhého dítěte se jedná o částku 10 tisíc korun.

Při pohřebním není posuzována výše příjmů rodiny, přesto na tuto dávku nemá nárok každý. Je určena především rodinám, kde je alespoň jedno nezaopatřené dítě a dojde k jeho úmrtí nebo úmrtí některého z rodičů. Nárok vzniká dnem pohřbení, je to jednorázová dávka ve výši 5 tisíc korun.

1.6 Sociální pomoc

Filozofií sociální pomoci je „pomoc bližnímu svému“. V návaznosti na sociální práci je sociální pomoc poskytována formou sociálních služeb ze strany nestátních neziskových organizací, obcí a krajů, formou sociálně-právní ochrany a dávek. Jednotlivé formy pomoci jsou pak financovány ze státního rozpočtu a rozpočtu obcí.

Sociální pomoc má zejména preventivní, ochrannou a stimulační funkci a řídí se například zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (zahrnuje příspěvek na péči), dále pak zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (zahrnuje příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc), zákon 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů (zahrnuje příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcku a průkaz osoby se zdravotním postižením) a prováděcí vyhlášku č. 388/2011 Sb., obsahující druhy a typy zvláštních pomůcek, atd.

Při poskytování sociálních služeb je třeba pomoci zejména s péčí o vlastní osobu, zajištění stravování, ubytování, se zvládáním chodu domácnosti, ošetřováním a pomoc s výchovou, být informovaný, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, formy terapie a právní pomoc.

Sociální práce a sociální služby mají širokou nabídku pomoci. Může se jednat například o sociální poradenství, kdy je třeba klientovi pomoci s informacemi k řešení jeho životní situace a terapeutická činnost (manželské a rodinné poradny, poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí, atd.). Dále pak sociálně zdravotnické služby k napomáhání psychické a fyzické soběstačnosti, které jsou poskytovány v pobytových zařízeních. Sociální rehabilitace zaměřená na nácvik potřebných dovedností, aby mohl být jedinec soběstačný a samostatný i přes své zdravotní postižení nebo pomoc se zvládáním běžných úkonů díky osobnímu asistentovi. Podobný charakter má i pečovatelská služba poskytovaná dětem, osobám se zdravotním postižením či seniorům v jejich domácím prostředí, případně ve specializovaném zařízení. Obsahuje pomoc při osobní hygieně, zajištění stravy nebo se zajištěním chodu domácnosti.

Služba zaměřená na podporu rodiny a vývoj dítěte se specifickými potřebami je služba rané péče. Je poskytována rodinám s dítětem do 7 let, především v domácnosti a obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. Dále existují odlehčovací služby, kdy se jedná o ambulantní nebo pobytovou službu poskytovanou osobám se zdravotním postižením nebo seniorům, kdy je vyžadována pomoc jiné osoby a nemůže o ně pečovat nikdo z rodiny. Centra denních služeb zase poskytují ambulantní služby ve specializovaném zařízení v rámci posílení soběstačnosti a samostatnosti osob se zdravotním postižením a seniorů, kteří se nacházejí

v nepříznivé sociální situaci. V případě, že situace seniorů, osob se zdravotním postižením a osob ohrožených užíváním návykových látek vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby, tak je služba poskytována denním či týdenním stacionářem.

Dalšími zařízeními, kde lze využít sociální služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením jsou domovy pro seniory nebo domovy pro osoby se zdravotním postižením. Osoby v nepříznivé sociální situaci se ztrátou bydlení mají možnost na přechodnou dobu pobytové služby v azylovém domě, domy na půl cesty se zaměřují na děti do 26 let věku, které po dosažení zletilosti musely odejít z dětského domova apod.

Sociální služby zahrnují i noclehárny, chráněná bydlení, nízkoprahová centra, krizovou pomoc a telefonickou krizovou intervenci, terapeutické komunity atd. Pomáhají lidem žít běžným životem, aby se mohli starat sami o sebe, o domácnost, chodit do školy a pracovat. Zaměřují se na důstojnost jejich života. Sociální služby mohou využívat jednotlivci, rodiny i skupiny. Informace o jednotlivých sociálních službách je možné získat například na obecních či krajských úřadech, konkrétně na sociálním odboru, v poradnách nebo přímo u poskytovatele sociální služby.

2. Jednotlivé skupiny v rámci pojistných systémů

2.1 Zdraví a nemoc

„Zdraví je výsledkem biologické, psychické a sociální rovnováhy v daném fyzickém a sociálním prostředí vytvářejícím jakousi pohodu. Je předpokladem, aby se člověk socializoval, integroval, choval a projevoval jako sociální bytost. Dojde-li k narušení této rovnováhy, mluvíme o nemoci či chorobě (latinsky MORBUS). Lékaři definují nemoc jako souhrn reakcí organismu na poruchu rovnováhy mezi organismem a prostředím. Hovoří se o patologii funkcí organismu ve vztahu k prostředí, která může mít průběh rychlý – akutní, nebo pomalý, zdlouhavý – chronický. Příčiny onemocnění mohou být zevní nebo vnitřní.“¹² Ovšem nemoc může být i důsledkem úrazu, případně se jedinec může narodit zdravotně handicapovaný.

Z pozice zaměstnavatele a sociálního zabezpečení je situace zdravého jednoznačná - předpokládá se, že bude v pracovním poměru a tím tedy bude za něj odváděno do pojistných systémů. Je přínosný pro stát i svého zaměstnavatele. Situace u nemocného je však trochu jiná. Jak jsem již popsala, tak první dva týdny proplatí zaměstnavatel náhradu za nemoc a od 15. kalendářního dne je plátcem nemocenské dávky stát. Pak už jen záleží, jak dlouho dotyčný bude nemocný. Při úraze zaměstnavatel zjišťuje, zda se jednalo o úraz pracovní či nikoliv, přičemž ČSSZ zkoumá zejména to, za jakých okolností se úraz stal. Zejména s úrazem mohou být také spojeny trvalé následky a společenské uplatnění.

Nemocný si samozřejmě nemůže vydělávat, a tím je dané, že nemůže odvádět do pojistných systémů státu, ale naopak z nich čerpá. V případě, že se jedná o osobu se zdravotním postižením, tak záleží, jak rozsáhlé je postižení a zda umožní dotyčnému se o sebe postarat (z ekonomického hlediska se jedná o změnu v životní úrovni postiženého, zvýšené náklady na jeho život a na možnosti jeho ekonomického uplatnění). Pokud je v pracovním poměru a může si vydělávat, je za něj též odváděno na pojistné, přičemž má možnost daňových úlev podle § 35 ba) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Základní je tzv. sleva na poplatníka ve výši 24 840 za rok (každý, kdo ze svého příjmu odvádí daň) a pak základní sleva na invaliditu I., II. stupně, která činí ročně 2 520 korun nebo invaliditu

¹²TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. 440 s. ISBN-978-80-7367-680-3

III. stupně, kdy roční sleva činí 5 040 korun. Držitelé průkazu ZTP/P mají roční slevu do výše 16 140 korun. V případě, že jsou i tak jeho příjmy nedostačující, může zažádat o některou z dávek (příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu nebo příspěvek na zvláštní pomůcku). Osoby se zdravotním postižením (ať už v důsledku nemoci či vrozeného postižení) jsou pak ve většině případů odkázáni na pomoc a podporu druhých, hledají oporu i u státu a různých neziskových organizací – funguje princip solidarity.

Tím, že pro výplatu nemocenské dávky při pracovní neschopnosti platí jisté podmínky (například účast na nemocenském pojištění musí být déle než 3 měsíce od uznání pracovní neschopnosti), se dá říci, že je tento systém spíše zásluhový. „*Ekonomické zabezpečení z nemocenského pojištění je určeno zásadně pro ty občany, kteří mají příjem z výdělečné činnosti a jsou z ní dočasně vyřazeni. Poskytuje se ve formě peněžitých dávek. Proto také dávky nemocenského pojištění jsou pojištěncům poskytovány jen při takových sociálních situacích, kdy jejich vyřazení z výdělečné činnosti má krátkodobý charakter.*“¹³ Je tedy zřejmé, že nemocenská dávka je skutečně určena jen pro krátkodobější nemoc a pak jen záleží na lékařské posudkové službě, jak nemoc vyhodnotí dále.

2.2 Mladí lidé a rodiny

Mladý člověk, který ukončil své vzdělání a nemá prozatím zaměstnání, má možnost se zaevidovat na ÚP, přičemž dávka podpory v nezaměstnanosti bude velmi nízká (výpočet dávky se bude řídit průměrnou mzdou pro konkrétní období, jelikož žadatel nemá k posouzení vlastní vyměřovací základ) a jen po dobu 5 měsíců. V tomto případě nebude pro stát přínosný, protože neodvádí do pojistných systémů. Opačná situace je tehdy, když je dotyčný mladý jedinec v pracovním poměru a ze své mzdy odvádí jak na nemocenské pojištění, tak i do důchodového pojištění.

Postupem času nastává situace, kdy si mladí lidé pořizují rodinu. Dříve záleželo, zda se jednalo o ženu či muže, přičemž muž byl v roli živitele a příliš se pro něj z pohledu sociálního zabezpečení neměnilo. Nadále platí, že PPM je záležitostí

¹³GREGOROVÁ, Zdeňka a Milan Galvas. *Sociální zabezpečení*. Masarykova univerzita Brno: nakladatelství Doplněk, 2005. 280 s. ISBN-80-210-3686-9

ženy – nastávající matky. Na PPM žena nastupuje 6 až 8 týdnů před předpokládaným datem porodu, kdy se zkoumá vyměřovací základ pro odvod sociálního pojištění, kterým je zpravidla předcházejících 12 měsíců, včetně vyloučených dob za toto období. Podmínkou nároku na PPM je účast pojištěnce na pojištění alespoň 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před nástupem na PPM. Dávka je vyplácena po dobu 28 týdnů, pouze pokud žena porodí více dětí, je tato doba 37 týdnů.

Co se týká rodičovské, tak záleží, jak se rodiče mezi sebou domluví, kdo z nich bude o dítě pečovat. Dříve bylo samozřejmostí, že pečovala žena a z tohoto důvodu měla z pohledu důchodového pojištění vyloučené doby po dobu tří let za každé vychované dítě (dokládají se rodným listem dítěte) a dle počtu vychovaných dětí se jí krátil i věk pro uznání starobního důchodu. Dnes se pár rozhoduje především na základě výše příjmů každého z nich, aby byl pro rodinu zajištěn co nejvyšší finanční obnos. Není tedy dnes výjimkou, že na tzv. rodičovskou dovolenou odchází otec dítěte a matka se stává živitelkou. Rodiny s nízkými příjmy mohou požádat o porodné, a pak také o přídavek na dítě.

V současnosti se stále více však hovoří o tom, jak pomoci mladým rodinám ze strany státu. Od loňského roku se zvýšilo daňové zvýhodnění o 200 korun měsíčně na druhé dítě a dalších 100 korun měsíčně na třetí a každé další dítě, přičemž je třeba různého dokládání ze stran obou rodičů a prokazování společné domácnosti, zejména pak v situacích střídavé péče nebo u dětí z předchozích vztahů. Dne 25. 4. 2016 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 125/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů tak, že dochází ke zvýšení daňového zvýhodnění na druhé dítě i na třetí a každé další dítě. Ve výsledku to tedy vypadá tak, že daňové zvýhodnění za rok na první dítě činí 13 404 korun, na druhé dítě byla původní částka 15 804 korun a s účinností od 1. května 2016 bude roční zvýhodnění ve výši 17 004 korun. Původní daňové zvýhodnění na třetí a každé další dítě bylo ročně 17 004 korun a nyní bude činit 20 604 korun ročně. Poprvé v daňovém priznání nebo ročním zúčtování daně za rok 2014 stát umožnil jednomu z rodičů uplatnit slevu za umístění dítěte v předškolním zařízení. Maximální výše slevy se stanoví podle minimální mzdy platné k 1. lednu. Z tohoto je patrné, že se stát snaží pomáhat rodinám s dětmi a tím v důsledku zvýšit porodnost.

Ze strany MPSV byl řešen i návrh, že by odvody na pojistné byly odvislé od počtu dětí v rodině. Zvýšení sazby by se tedy zvýšilo na 7,5% u lidí, kteří nepečují o žádné nezaopatřené dítě. Tedy čím více dětí v konkrétní rodině je, tím menší by byl

odvod do pojistných systémů a naopak u bezdětných by se o 1% pojistné navýšilo. Při péči o jedno dítě by zůstala sazba zachována na stávajících 6,5%, u péče o dvě děti by se odvádělo 5%, u péče o tři děti by byla sazba 2,5% a při péči o čtyři a více dětí by se na pojistné neodvádělo vůbec. Tento návrh by se týkal jak zaměstnanců, tak i OSVČ.

2.3 Stáří a starobní důchod

Tímto bych navázala na předchozí kapitolu, kde jsem začala řešit odchod do starobního důchodu. Je všeobecně známo, že dnešní starobní důchody jsou vypláceny z pojistného, které je odváděno stávajícími pracujícími. Do budoucna se tedy řeší otázka, jakým způsobem budou důchody vypláceny v budoucnu vzhledem k tomu, jak populace stárne. Jedním z návrhů řešení této situace bylo i to, že by se navyšovala věková hranice nároku na starobní důchod, přičemž je otázkou, zda budou všichni lidé ve vysokém věku schopni ještě pracovat. Momentální situace je taková, že kdo má v letošním roce nárok na starobní důchod, musí mít minimální dobu pojištění 32 let. Pro dnešní třicátníky už bude minimální doba pojištění 35 let, pokud se neuzákoní změna.

Starobní důchod však nezávisí pouze na věku jedince, ale aby bylo možné stanovit jeho měsíční výši, je třeba výpočtu na základě ročních vyměřovacích základů (hrubý příjem) žadatele. I tento výpočet, podobně jako u nemocenské dávky, má redukční hranice a po zredukování osobního vyměřovacího základu se ještě odpracované roky násobí 1,5%, takže výpočet nemusí být vyhovující zejména pro žadatele o důchod, který měl celoživotně vysoké příjmy. První redukční hranice se totiž započítává plně do částky 11 883 korun, přičemž druhá redukční hranice je limitována částkou 108 024 korun a z toho se pro důchod započítává pouze 26%, ve třetí redukční hranici se nezapočítává nic. Vypočtený starobní důchod by měl být ve své podstatě zásluhovou dávkou z důchodového pojištění - máme na něj nárok po odpracovaných letech, nicméně z pohledu vysokopříjmových žadatelů o důchod, se může jevit spíše jako solidární. Dnes však není výjimkou ani to, že přestože pracující dosáhne věku odchodu do starobního důchodu, tak stále zůstává v pracovním poměru po několik let, jedná se tedy o souběh příjmů a starobního důchodu.

„Hlavními činiteli určujícími věkové složení obyvatelstva je: plodnost (fertilita), úmrtnost (mortalita), stěhování za prací (migrace) a vystěhovalectví (emigrace), které má za zvláštních politických situací také politický, rasový, náboženský a jiný charakter, např. utečenci ve válečných událostech. Soudobé věkové složení obyvatelstva je výsledkem předešlé úrovně a tendencí v plodnosti a úmrtnosti. Jestliže počet starých lidí v porovnání k aktivnímu obyvatelstvu vzrůstá, rostou průměrné sociální náklady na jednoho aktivního občana, a neroste-li dostatečně celkový hrubý domácí produkt, zvyšuje se podíl sociálních nákladů na hrubém domácím produktu. Počet možných uchazečů o zabezpečení ve stáří má tedy bezprostřední vliv na řešení otázky úrovně zabezpečení jednotlivců, jimž vznikl nárok na starobní důchod.“¹⁴ Jednoduše řečeno věkové rozvrstvení záleží na mnoha faktorech, zejména porodnosti a stárnutí obyvatelstva. Tím, že u nás populace více stárne, je jasné, že je větší podíl lidí, kteří pobírají důchod, než lidí, kteří by odváděli do pojistných systémů.

Přestože je mnoho aktivních lidí ve starobním důchodu, kteří jsou si schopni ještě přivydělávat, tak stále zůstává mnoho lidí starších 75-ti let a ti jsou zpravidla odkázáni na pomoc svých blízkých, případně sociálních služeb. Jedinec v pokročilém věku má samozřejmě mnoho zdravotních potíží, tudíž má pak větší výdaje s léky a zdravotní péčí vůbec. Nebývá pak tedy ani výjimkou, že ke starobnímu důchodu pobírá ještě příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu nebo příspěvek na zvláštní pomůcku. Málokdo z nich má možnost domácí péče nebo to zdravotní stav dotyčného už nedovoluje a je zapotřebí speciálního zařízení. Standardně jsou to domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem pro zdravotně postižené osoby, s Alzheimerovou chorobou apod., léčebny dlouhodobě nemocných a v nejhorším případě hospice. Pokud se jedná o státní zařízení, je většinou delší doba čekání na umístění klienta a mnohá soukromá zařízení mívají zpravidla péči finančně náročnější. Jistě by pro stát bylo snadnější, kdyby se na péči o staré lidi více podíleli jejich potomci, otázkou však zůstává, zda jsou toho schopni a to nejen finančně.

¹⁴ TOMEŠ, Igor a kolektiv. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. 440 s. ISBN-978-80-7367-680-3

3. Výzkumná část

3.1 Průzkum veřejného mínění pomocí dotazníků

Pro výzkumnou část jsem se snažila zjistit, jak vnímají lidé nastavené podmínky v rámci pojistných systémů a pro zajištění co nejvíce možných názorů jsem zvolila dotazníkovou metodu. Dotazník jsem se snažila sestavit tak, aby nebyl příliš dlouhý, ale zároveň byl účelný. Cílem bylo také zajistit co největší množství odpovídajících různého věku, pohlaví, vzdělání, sociální situace apod.

Dotazník obsahoval 13 otázek, z nichž otázka č. 1 a otázka č. 3 nebyly povinné, přesto je vyplnili všichni, kromě jediného člověka. Dotazník jsem rozeslala emailem ve dvou dnech, poté byl předáván dál přes oslovené respondenty (jen v případě mojí babičky bylo vyplňováno přes telefon). První den jsem dotazník cíleně rozeslala vytipovaným zaměstnancům u nás na pracovišti, což činilo zhruba kolem 80 lidí a ne všichni se vyplňování zhostili. Záměrně jsem si vybrala skupinu, která měla velmi různorodé zastoupení dle pohlaví i věku, dosaženého vzdělání i rodinné situace. Druhý den jsem rozesílala dotazník lidem, kteří nejsou našimi zaměstnanci (např. spolužáci, rodinní příslušníci, známí, sousedé a dále dle zpětné vazby vím, že dotazník vyplnili i zaměstnanci několika soukromých firem v rámci celé ČR a pár zaměstnanců jedné polikliniky v Praze).

Vyplněných dotazníků se mi vrátilo celkem 153, přičemž byl rozeslán dohromady na 249 adres, z toho 11 lidí dotazník nedokončilo a 85 lidí si jej pouze prohlédlo. Dotazník „mezigenerační solidarita v rámci pojistných systémů“ vypadal následovně:

1. Jste žena nebo muž?

- Žena
- Muž

2. Která z níže uvedených kategorií zahrnuje Váš věk?

- 25 nebo mladší
- 26 – 45
- 46 – 60

- 60 nebo více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Střední (s vyučením/ bez vyučení, bez maturity)
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

4. Která z následujících kategorií nejlépe vystihuje Váš pracovní stav?

- Student
- Zaměstnaný
- Nezaměstnaný
- Starobní důchodce
- Jiná možnost: ...

5. Která z následujících kategorií nejlépe vystihuje Vaše postavení v rámci pojistných systémů?

- Mateřská/ rodičovská dovolená
- Dlouhodobá nemoc
- Invalidní důchod
- Starobní důchod
- Žádná z nabízených možností

6. Zdá se Vám dostačující výše nemocenských dávek?

- Ano
- Ne
- Nevím

7. Zdá se Vám dostačující výše starobních důchodů?

- Ano
- Ne
- Nevím

8. Souhlasíte s navyšováním věku odchodu do důchodu?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
 - Důvod: ...
9. Souhlasíte s možností pracovního poměru na dobu neurčitou u poživatelů starobního důchodu?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
 - Důvod: ...
10. Uvítali byste možnost snížení odvodů na sociální zabezpečení dle počtu nezaopatřených dětí?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
 - Důvod: ...
11. Souhlasíte s navýšením daňového zvýhodnění na vyživované děti?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
 - Důvod: ...
12. Jak vnímáte sociální systémy v ČR?
- Zásluhové (dostanu, co si odpracuji)
 - Solidární (dělí se mezi potřebné)
 - Nevím
 - Důvod: ...

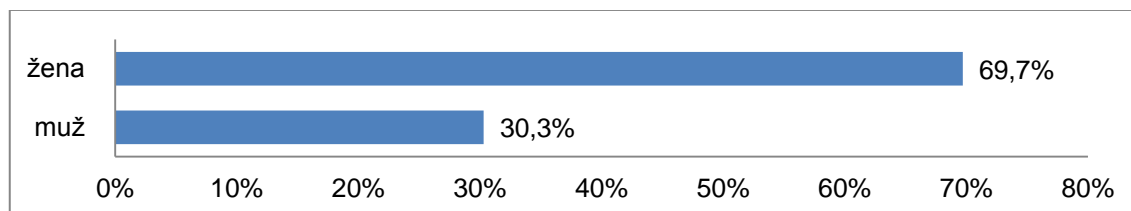
13. Tvoříte si vlastní rezervy pro případ nouze (nemoc, stáří)?

- Ano
- Ne
- Důvod: ...

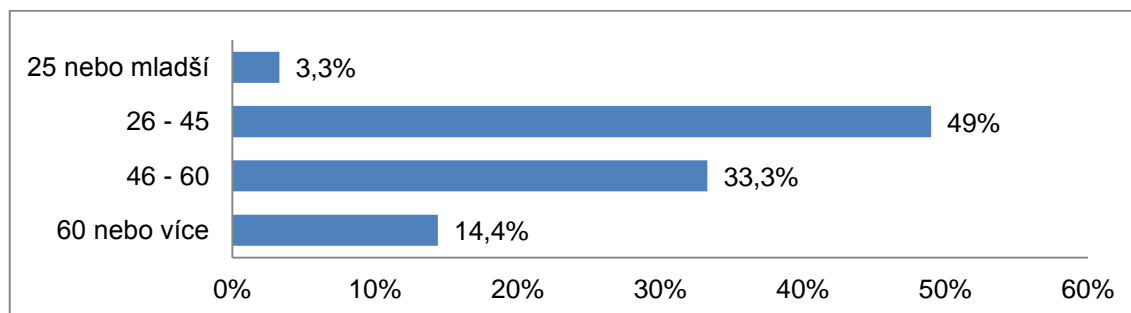
U otázek č. 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12 a 13 bylo možné odpovědět více možnostmi současně. Dotazník bylo možné vyplňovat po dobu dvou týdnů a tak bylo zajímavé sledovat, jak se průběžně jednotlivé otázky rýsují. Od začátku byl výrazně nesouhlas u otázky č. 7 – výše starobních důchodů a naopak u otázky č. 9 – doba neurčitá v souběhu se starobním důchodem, byl vývoj odpovědí velmi nejednoznačný a první den, kdy byly odpovědi pouze od našich zaměstnanců, převládal téměř shodně nesouhlas a vyskytlo se pár negativních důvodů. Až později, kdy už dotazník vyplňovali lidé mimo našeho zaměstnavatele, začala kladná odpověď dosahovat na odpověď negativní, celkem 22 lidí uvedlo i důvod.

Součty odpovědí na jednotlivé otázky z vyplněných dotazníků prezentuji pomocí grafického znázornění a dle pořadí otázek:

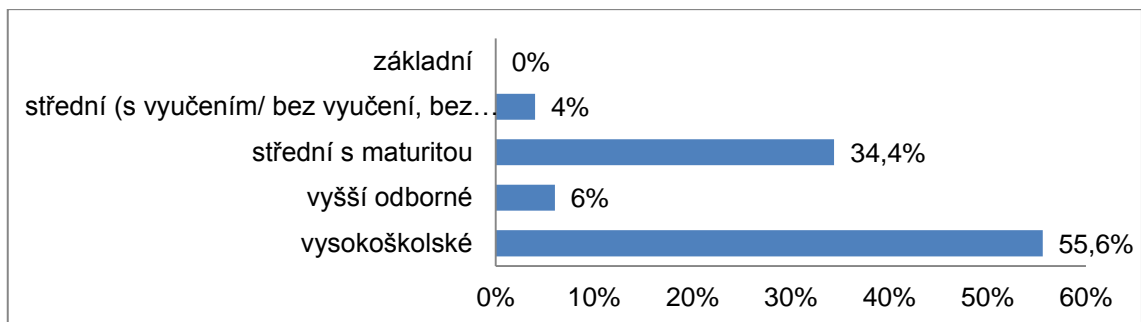
Graf 1: otázka č. 1 - Jste žena nebo muž?

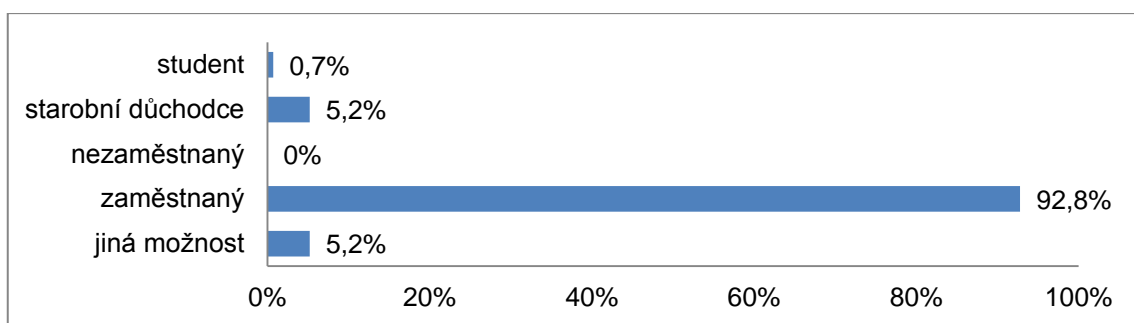
Graf 2: otázka č. 2 - Která z níže uvedených kategorií zahrnuje Váš věk?

Graf 3: otázka č. 3 - Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

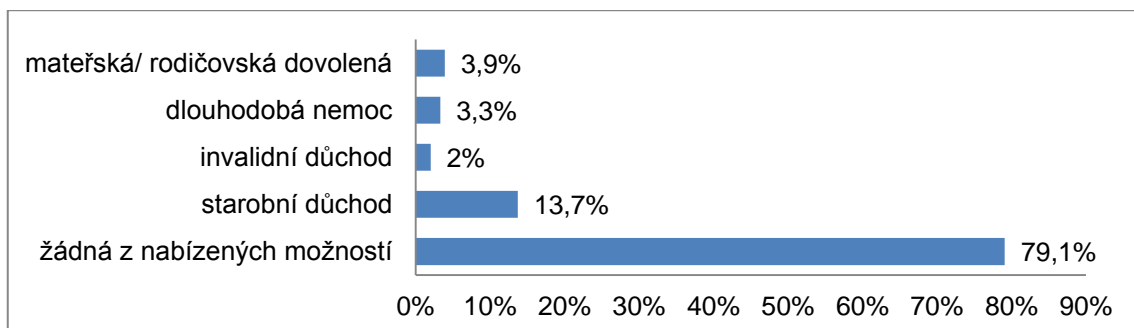
Graf 4: otázka č. 4 - Která z následujících kategorií nejlépe vystihuje Váš pracovní stav?

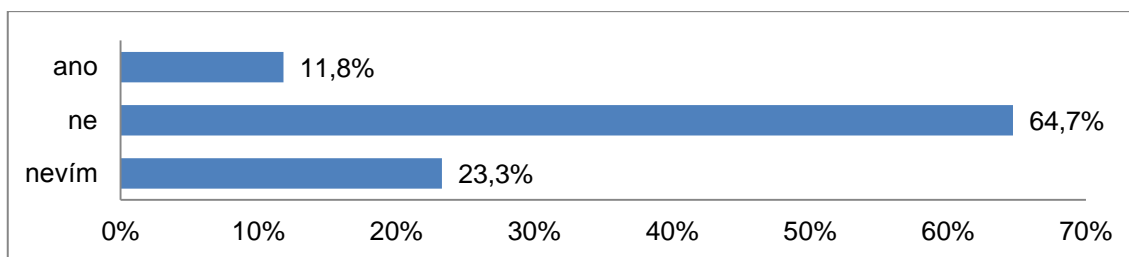
Upřesňující odpovědi respondentů uvedené v případě jiná možnost:

„OSVČ • ve starobním důchodu, ale na dobu určitou jako zástup za mateřskou • pracující invalidní důchodce • momentálně na rodičovské dovolené • nyní na mateřské dovolené s pravidelnou výpomocí aktuálnímu zaměstnavateli • brigády • rodičovská dovolená • pracující důchodce“

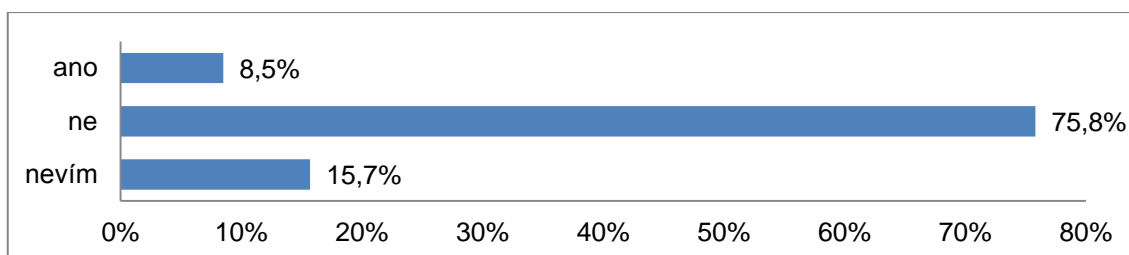
Graf 5: otázka č. 5 - Která z následujících kategorií nejlépe vystihuje Vaše postavení v rámci pojistných systémů?

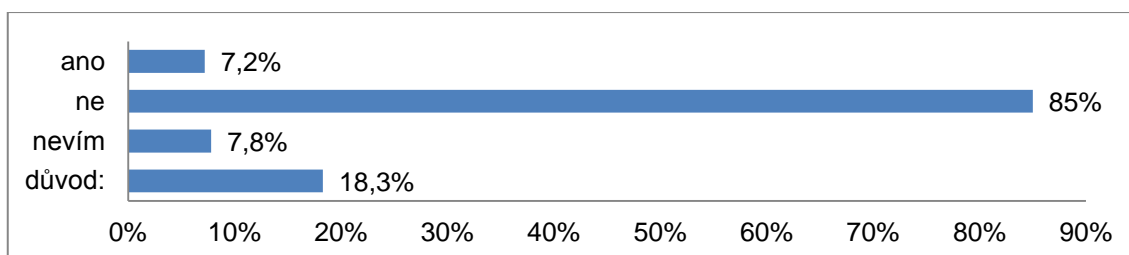
Graf 6: otázka č. 6 - Zdá se Vám dostačující výše nemocenských dávek?

Graf 7: otázka č. 7 - Zdá se Vám dostačující výše starobních důchodů?

Graf 8: otázka č. 8 - Souhlasíte s navyšováním věku odchodu do důchodu?

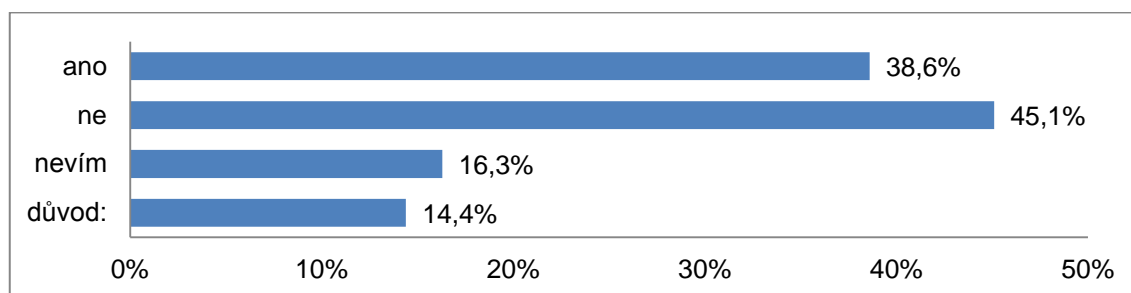

Opis důvodů, které uvedli respondenti:

„není řešením • zdravotní stav mnohdy nedovoluje kvalitně vykonávat povolání ve vysokém věku • možná by ubylo nezaměstnaných především mladých, kteří jen těžko po studiu hledají uplatnění • lidé ve vyšším věku jsou méně schopní se učit nové věci • nebudu schopna v 70-ti letech (můj důchod): logicky uvažovat, řádně se pohybovat a soustředit se • stačí hranice 60 let, výše ne • kdo bude moct, bude pracovat dál • mladí nemají práci, starší již nemají sílu • vyšší věk = zdravotní obtíže, snížený pracovní výkon = nezaměstnanost = vyšší zátěž sociálních systémů • razantní navýšení věku odchodu do důchodu, věk se měl zvyšovat pozvolněji • má to vazbu na vyšší nezaměstnanost mladých • navyšování věku odchodu do důchodu = skrytá eutanazie • starobní důchod je přežitek; měl by být jenom invalidní důchod, tzn. když už nejsi schopen pracovat • na hranici cca 63 – 65 let maximálně • produktivita práce

s vyšším věkem klesá... • je mnoho profesí, které určitě nelze vykonávat v 70-ti letech nebo se důchodového věku nedožijí • nebylo to uděláno spravedlivě – přidáváním měsíců různě, došlo k velkým rozdílům odchodů do důchodu • tohoto věku se dožije vyčerpaný, nemocný a psychicky narušený člověk, který celý život pracoval • není možné navyšovat odchod do důchodu plošně, např. těžká fyzická práce • stanovené věkové hranice pro odchod do důchodu se mi zdají příliš vysoké (např. po roce nar. 1977 v 67 letech a více) • abychom se toho vůbec ve zdraví dožili • nedovedu si představit, e budu docházet denně do práce po 60 roce věku, již nyní se cítím vyčerpaná • odcházet do důchodu v 65 letech, tj. po 47 letech práce (nástup do zaměstnání v 18 letech) • diskriminace později odcházejících do důchodu • důležitý je zdravotní stav a obtížnost zaměstnání • lidé starší 50-ti let (i mladší) nemohou sehnat práci, nelze donekonečna zvyšovat hranici • člověk by měl pracovat a 100% v produktivním věku, poté uvolnit místo mladým, důchod by se měl dožít“

Graf 9: otázka č. 9 - Souhlasíte s možností pracovního poměru na dobu neurčitou u poživatelů starobního důchodu?

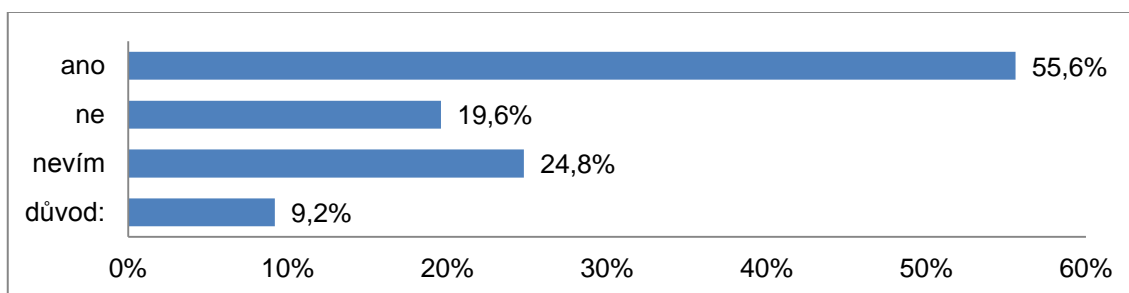

Odůvodnění respondentů:

„měli by pracovat hlavně mladí lidé • je to stejný zaměstnanec jako ostatní • spíše ne... • je mnoho mladých nezaměstnaných • ubírají možnost mladým šikovným lidem vstoupit do zaměstnání • poživatel starobního důchodu bývá často nemocný a místo pak často „blokuje“ dlouhodobou pracovní neschopností • ovšem ve státní správě je to tragédie • poživatelé starobního důchodu mají dvojitý příjem a zabírají pracovní místa těm, jimž jsou vypláceny dávky ze sociálních systémů • myslím, že by to měla být doba určitá, podle mě by se tak zvýšila možnost pro nové (mladé) uchazeče • proč by měl důchodce mít dva plnohodnotné finanční zdroje, když jeden z nich je sociální? • ale pouze bez současného proplácení starobního důchodu, pracuj nebo pobírej důchod, ne oboje • v době nezaměstnanosti ne, ale důchody jsou tak

nízké, že s tím sociální systém počítá • je tím odepřena možnost pracovního zařazení mladším osobám • nechal bych na zaměstnavateli, zda je člověk přínosem či ne • člověk v důchodovém věku by měl buď pobírat důchod nebo pracovat a pobírat mzdu • nemám jednotný názor, podle toho jakou funkci zaměstnanec-senior zastává a v jakém sektoru • mladí lidé potřebují hlavně pracovní příležitosti a samozřejmě se snižuje i odměna za práci • a proč ne? • proč by měl dostat ještě poživatel odstupné, když ho propustili pro nadbytečnost • každý by se měl rozhodnout, zda půjde do důchodu nebo zda zůstane v pracovním poměru • měla by být ale možnost u poživatelů starobního důchodu řetězení pracovních poměrů na dobu určitou bez omezení • pokud je pro danou práci skutečně potřebný, zaměstnavatel mu smlouvu rád obnoví“

Graf 10: otázka č. 10 - Uvítali byste možnost snížení odvodů na sociální zabezpečení dle počtu nezaopatřených dětí?

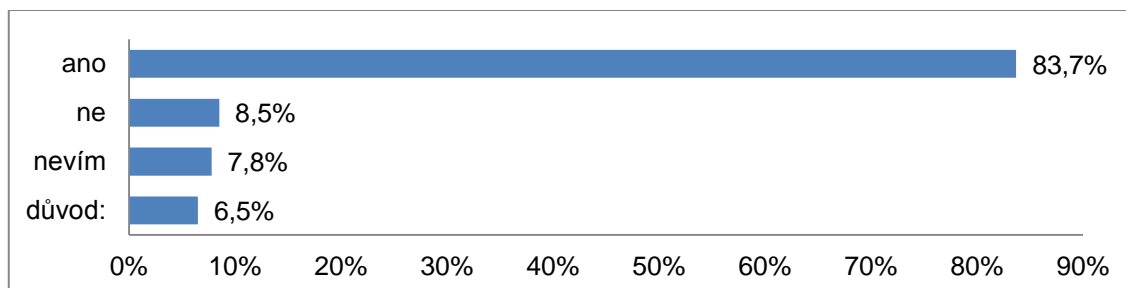

I v tomto případě respondenti využili možnosti zdůvodnění:

„ne, možnost daňových odpočtů • nejbohatší ušetří nejvíc - lobbismus, jde to jinak – daně, naši zákonodárci vymyslí určitě větší kraviny • ovšem bez vlivu na výši důchodu, pokud tyto dvě problematiky spolu souvisí • zneužívání systému, hodně dětí = výhody, ale nestarám se o ně! • rodiny s dětmi se musí podporovat, finanční zajištění rodin je mnohdy naprosto zoufalé • podpora rodiny • ano, pokud bude vybrána stejná nebo vyšší částka na sociálním pojištění, po zavedení tohoto opatření • proč tuto kategorii spojovat s počtem dětí? To je přeci nelogické • rozvedení muži a ženy po odrostlých dětech by byli velmi zvýhodněni • není samozřejmé, že nezaopatřené děti budou přispívat do důchodového systému, úleva na daních je dostatečná • stát dostal další občany na odvod daní • někdo nemůže mít děti ze zdravotních důvodů, ne že by je nechtěl • zvýhodnění vícečetných rodin by mělo být řešeno jinak – vhodnější

podporou státu! • odvody platí ti, co pracují; byla by to jedna z motivací, aby tyto rodiny měly další děti“

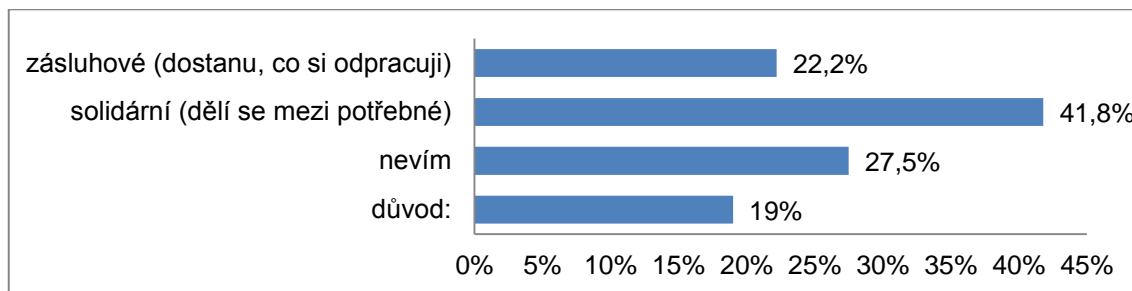
Graf 11: otázka č. 11 - Souhlasíte s navýšením daňového zvýhodnění na vyživované děti?

Uvedené důvody k této otázce:

„ale všem dětem stejně, žádné „číslování“ dětí • jenom u pracujících • bez omezení hranice 26 let studia, nyní se studuje i děle • ano, podpora rodiny • nehrajte na city, u rodiče je logické ANO, u ostatních je naopak logické NE • mladí potřebují každou korunu na koupě bytu apod. • mnoho lidí je živo jen z dělání dětí • považují to za korektní • podpora růstu porodnosti“

Graf 12: otázka č. 12 - Jak vnímáte sociální systémy v ČR?

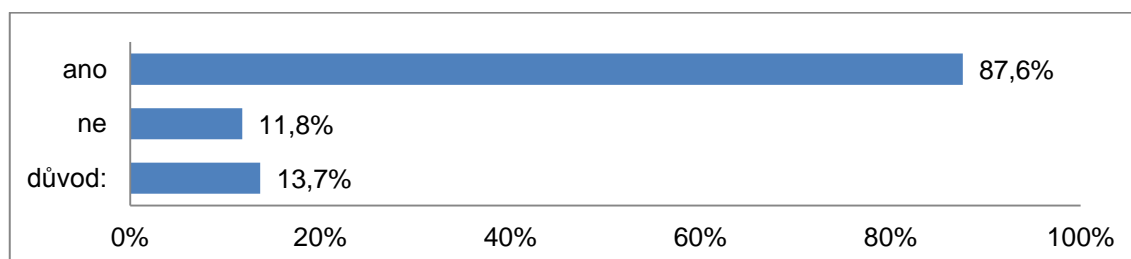

Komentářů k této otázce bylo opět trochu více:

„dostanou se k dávce i ti, co neodpracovali • nespravedlivé • jako nespravedlivý, nerovnoměrně navržený • zdají se mi solidární a celkem sociální • sociální pojištění je součástí státního rozpočtu a vykrádá se, na solidárnost asi moc nezbude • dostanu minimum toho, co si odpracuji a potřební nejsou vždy dostatečně zabezpečeni • solidární a sociální, vnímám ho pozitivně ve srovnání s některými jinými státy • sociální systémy v ČR vnímám jako snadno zneužitelné • sociální systém je zneužíván, mnohdy se víc vyplatí zůstat doma, než jít do práce – stát se postará! to je špatně!!! • překombinované, složité, neprůhledné, závislé na mnohdy

neobjektivním rozhodnutí • snadno zneužitelné • avšak solidarita je neúměrná, takže nepracující cikáni často mají vyšší důchody než pracující lidé • mám pochybnosti o spravedlivém rozdělování mezi potřebné • nespravedlivé, umožňují parazitovat parazitům, zatím co na potřebné se nedostává • malé starobní důchody a rodičovský příspěvek • takové socialisticko-kapitalistické je to tu • nikdy to není možné udělat spravedlivě • špatně, ČR má špatný sociální systém • vyplývá logicky z výpočtu všech druhů důchodů či jiných dávek • prostě nefungují • je co vylepšit • myslím, že některé sociální skupiny cíleně systém zneužívají (zdravotní i sociální) • snadno zneužitelné – dávky se podle pravidel dostanou i těm, kteří je nepotřebují • já odpracuji a pak se dělí mezi ty, kteří v tom „umí chodit“ a pouze využívají systém • vyhovující jen pro někoho • nedělí se mezi potřebné • až moc solidární, zneužívané, nespravedlivé • nemyslím si, že dostanu to, co si zasloužím; čím vyšší věk nebo více dětí, tím méně podpory státu • v ČR je potřeba upravit zákony tak, aby byly podporované rodiny (zejména zakládající)“

Graf 13: otázka č. 13 - Tvoříte si vlastní rezervy pro případ nouze (nemoc, stáří)?

Další zdůvodnění k poslední otázce z dotazníku:

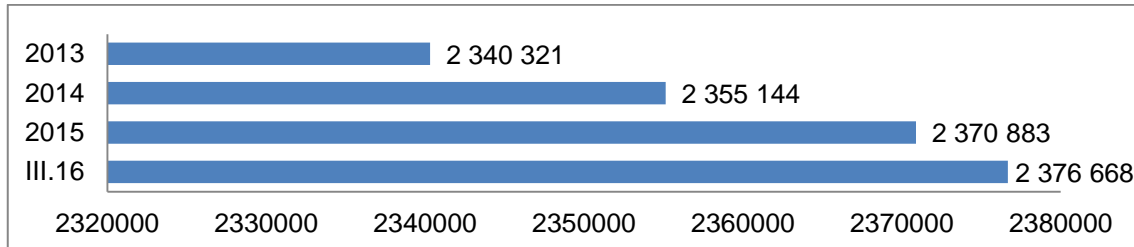
„zatím není z čeho • ano, bez rezerv si nedokážu představit, jak bych v případě nouze vše nezbytné/ potřebné k životu uhradila • ano, udržení životní úrovně, nezávislost • ano, spoření na důchod a životní pojištění • ano, pro samostatně žijící lidi to znamená se ocitnout v nouzi a bídě, s náběhem na bezdomovectví • nemáme tak vysoké příjmy, tak že příjem pokryje měsíční výdaje jen tak - tak • momentálně není z čeho si tvořit rezervy pro případ nouze • splácíme hypotéku na byt, takže rezervu si vytváříme minimální • ano, ale minimálně, dříve nebyly zdroje a dnes už to nedoženu • ano, obávám se budoucnosti ve stáří • ještě mi to někdo ukradne • snad brzo začnu...pak dám vědět • zatím ne, ke stáru budu • jen důchodové a životní pojištění, vlastní rezervy spořením netvořím (není už z čeho) • ne...ale brzy začnu • není moc z čeho tvořit, ještě nemáme splacenou půjčku na bydlení a naše děti

už dospívají • ano, ale určitě není s ohledem na reálnou výši důchodu dostatečné • není zatím z čeho • není z čeho a peníze nejsou prvořadé, uskromním se • zatím jsem mladý, ale myslím na to a pár tisícovek dávám bokem“

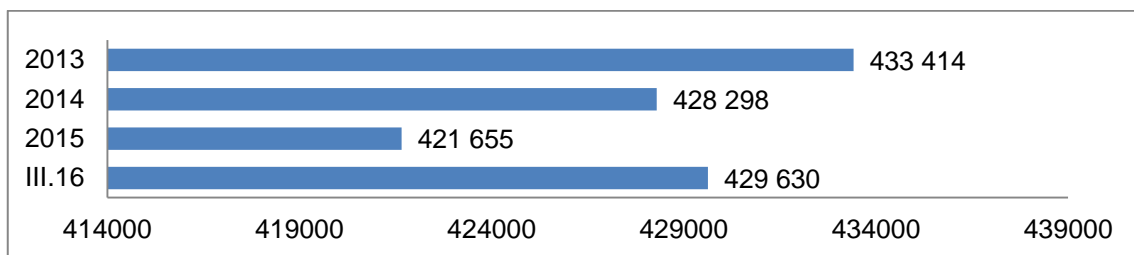
3.2 Náhled do statistik

Nejaktuálnější statistiky různých institucí jsou většinou za rok 2015, případně k datu 31. března 2016. Dle informací Českého statistického úřadu je v naší republice 10 558 524 obyvatel, což je o 4 681 obyvatel více, než tomu bylo ke konci roku 2015. Z toho zhruba 1 600 000 jsou děti do 15-ti let, asi 7 057 000 jsou osoby ve věku od 15 do 64 let a přibližně 1 880 000 je osob starších 65 let. Ze statistiky ČSSZ k březnu 2016 máme v Čechách 274 188 zaměstnavatelů a 4 363 693 pojištěnců. Pro lepší přehled údajů ČSSZ za poslední 3 roky pomocí grafického znázornění:

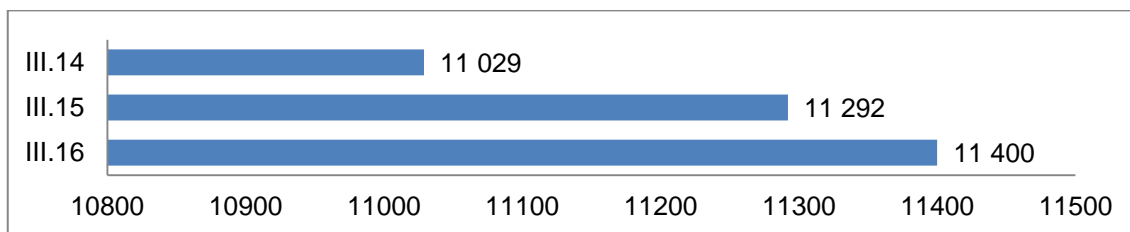
Graf 14: Počet starobních důchodců v ČR

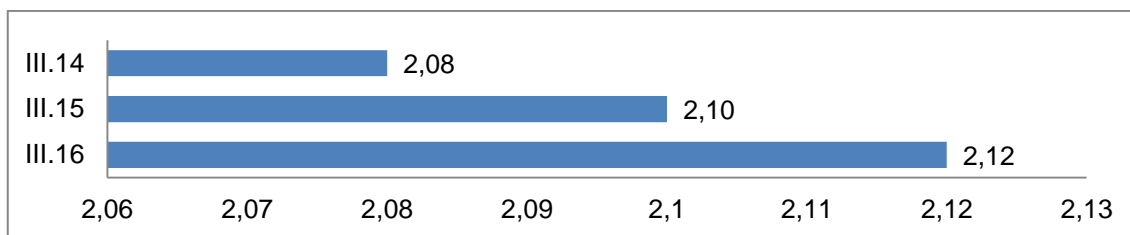
Graf 15: Celkový počet invalidních důchodců v ČR

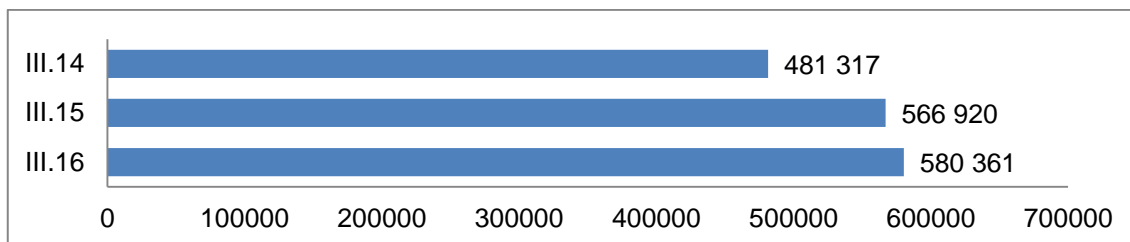
Graf 16: Průměrná výše starobního důchodu v Kč

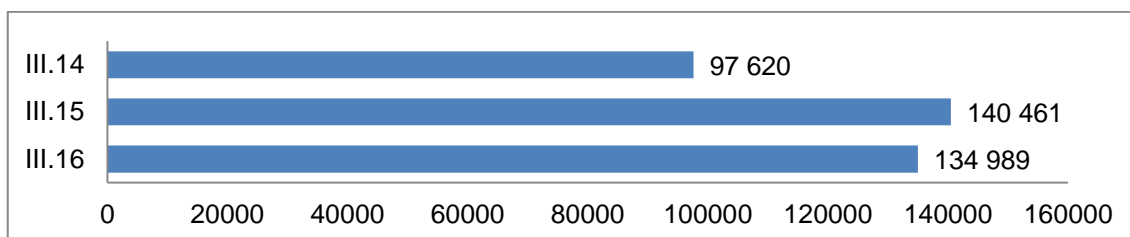
Graf 17: Počet poplatníků na jednoho starobního důchodce

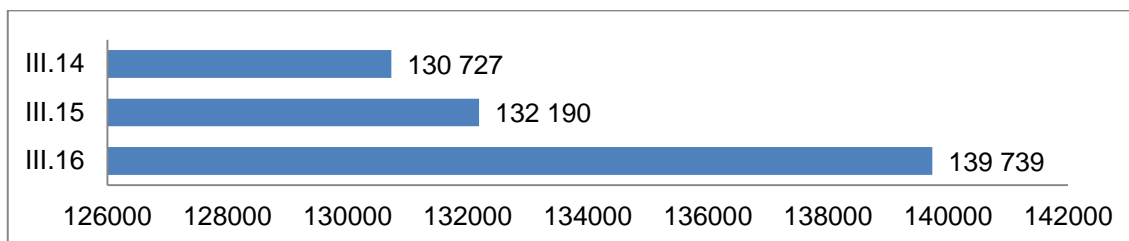
Graf 18: Nemocenské – počet případů výplaty

Graf 19: Ošetřovné – počet případů výplaty

Graf 20: PPM – počet případů výplaty

Tabulka 1: Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění v mld. Kč

Důchodové pojištění	2014	2015	2016
Příjmy k 31. 3.	80,8	84,7	89,3
Výdaje k 31. 3.	-86,6	-89,8	-96,1

Zdroj: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky/duchodova-statistika>

Tabulka 2: Příjmy a výdaje na dávky nemocenského pojištění v mld. Kč

Nemocenské pojištění	2014	2015	2016
Příjmy k 31. 3.	6,3	6,6	6,9
Výdaje k 31. 3.	-5,4	-6,2	-6,6

Zdroj: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky/nemocenska-statistika>

Tabulka 3: Příjmy a výdaje na sociální zabezpečení v mld. Kč

Sociální zabezpečení	2014	2015	2016
Příjmy k 31. 3.	87,1	91,3	96,2
Výdaje k 31. 3.	-92,1	-96,0	-102,7

Zdroj: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky>

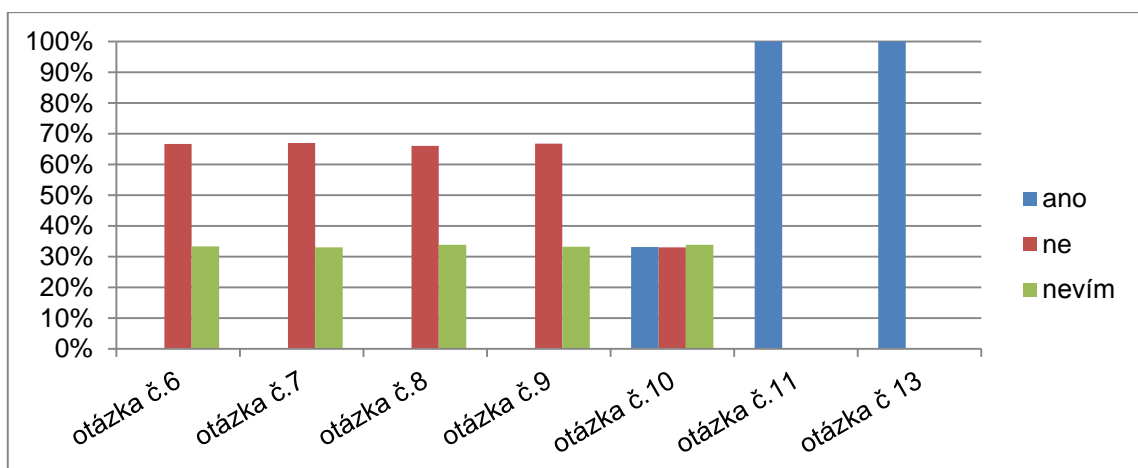
3.3 Vyhodnocení získaných informací

Ze statistických údajů je zřejmé, že poživatelů starobního důchodu, případů pracovní neschopnosti, ošetrovného i PPM ročně přibývá. S tím pak narůstají i výdaje

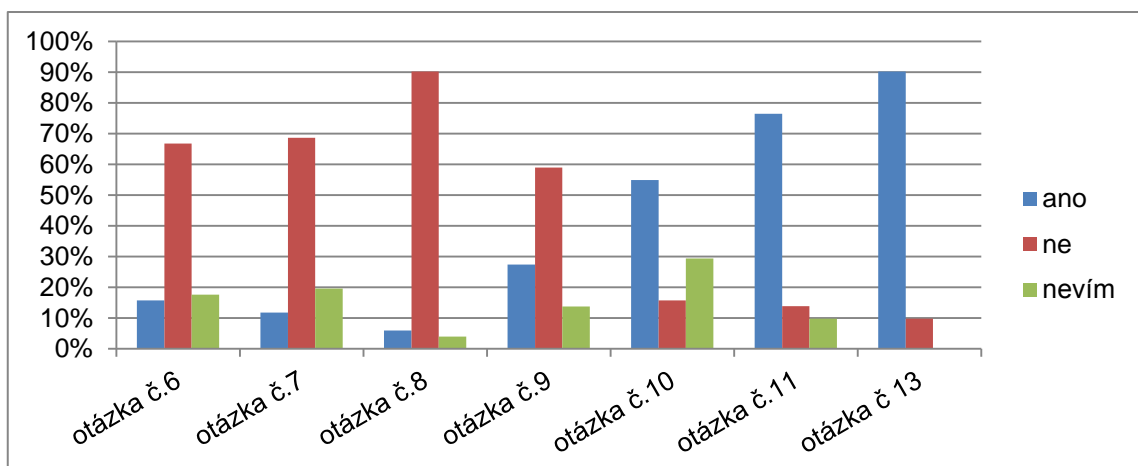
na proplácení těchto dávek. Pouze u nemocenských dávek výdaje nepřevyšují příjmy. Na tuto skutečnost může mít vliv právě opatření, kdy první dva týdny nemoci hradí zaměstnavatel a nemocenská dávka je proplácena až od 15. kalendářního dne nemoci, tím ČSSZ ušetří peníze při krátkodobějších případech. Nárůsty případů PPM by bylo možné vnímat spíše jako pozitivní, protože z toho lze logicky vyvodit, že se zvýšil počet porodů - tedy dalších budoucích pojištěnců a tím, že se neustále řeší problematika demografického stárnutí populace, by bylo jistě zapotřebí tento nárůst zachovat. Také to však může znamenat větší množství osob nahrazujících péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

U dotazníků jsem především potřebovala zjistit, jaké odpovědi převládají u jednotlivých věkových kategorií, proto jsem si je roztřídila podle věku respondentů a poté sčítala odpovědi u každé otázky. Pro lepší přehled jsem výsledky z dotazníků znázornila graficky:

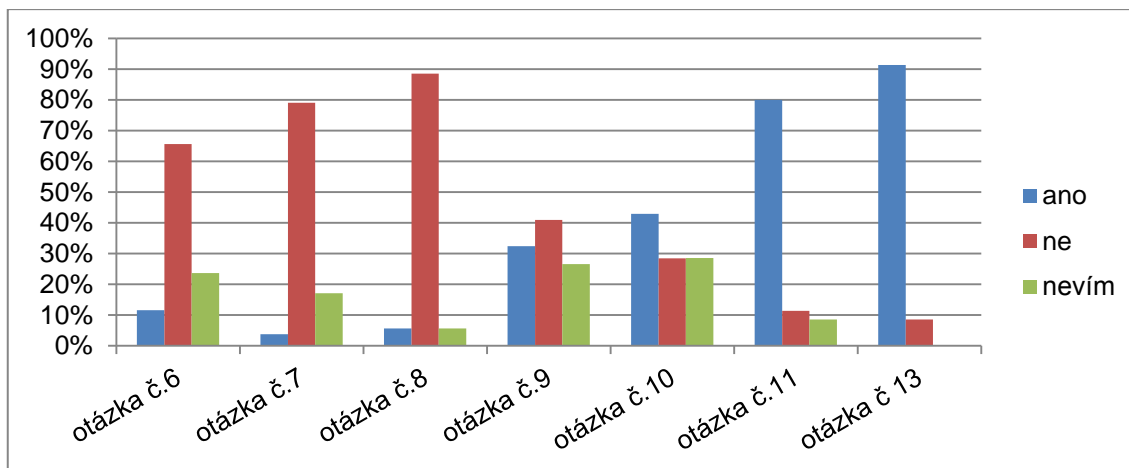
Graf 21: Odpovědi věkové kategorie 25 let a méně

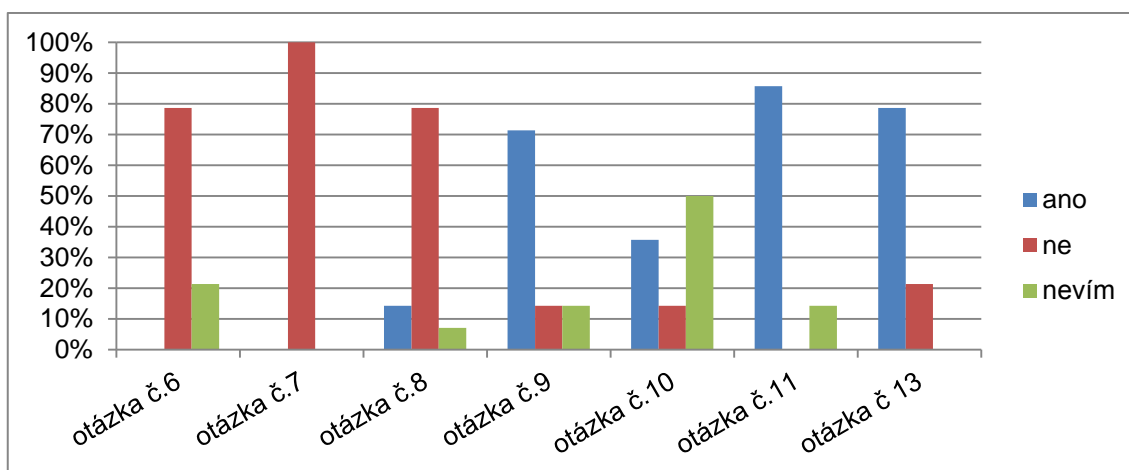
Graf 22: Odpovědi věkové kategorie 26 - 45 let

Graf 23: Odpovědi věkové kategorie 46 - 60 let

Graf 24: Odpovědi věkové kategorie starších 60 let

Celkem shodně napříč věkovými kategoriemi odpovídali respondenti u otázek výše nemocenské či důchodové dávky, zejména pak skupina ve věku 60 let a více. Spíše nesouhlasí s prodloužením věku odchodu do důchodu také většina odpovídajících. U nejmladší ze všech věkových skupin také zazněla často odpověď „nevím“.

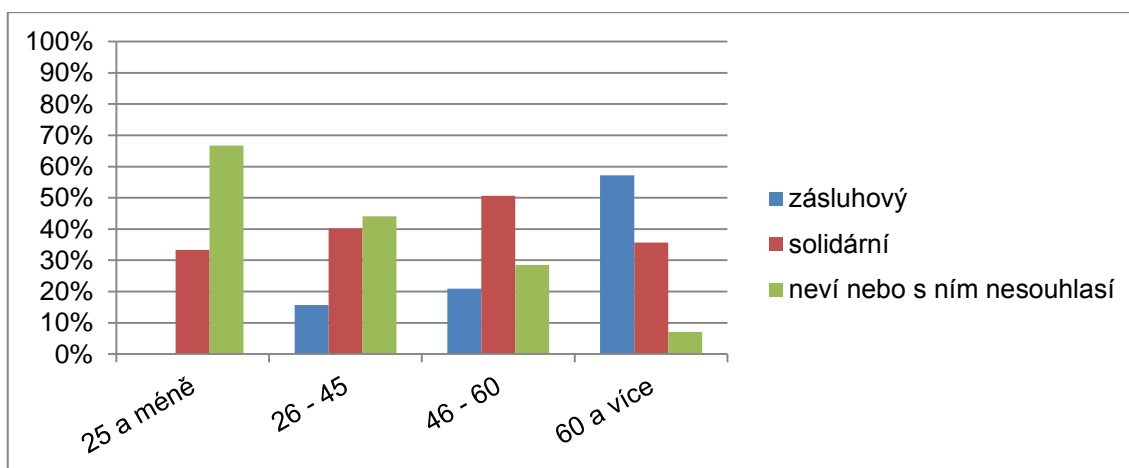
Rozpačitéjší byly reakce na otázku č. 9 – možnost pracovního poměru na dobu neurčitou u starobních důchodců. Možná by bylo v budoucnu zajímavé, kdyby se někdo pokusil udělat podobný výzkum nejen dle věkových skupin, ale i podle toho, zda jsou to zaměstnanci ve státní správě, zaměstnanci mimo státní instituce nebo OSVČ. Konkrétně u věkových kategorií byly odpovědi takové, že čím vyšší věk, tím spíše souhlasí. V tomto případě také zazněla zdůvodnění, že záleží na každém jedinci, jak je na tom zdravotně. Předpokládám, že tuto otázku nejlépe zhodnotí právě věková skupina, která má již praktickou zkušenost.

Ačkoliv u otázky č. 10 – možnost snížení odvodů dle počtu dětí zaznívali spíše souhlasné odpovědi, tak i odpovědi „nevím“. Vnímala jsem u respondentů, že tato otázka je pro ně nejméně jasná, ať už proto, že o tomto doposud neslyšeli, případně nemají představu, co to pro ně znamená. Také u této otázky by byl zajímavý další výzkum, který by se dal zaměřit na rodinný stav respondentů a počtu dětí.

O daňových zvýhodněních na děti jsou odpovídající asi o trochu více informováni, souhlasných odpovědí byla většina napříč věkovými kategoriemi. Podobné to bylo i u poslední otázky, kdy jsem zjišťovala, zda si tvoří rezervy. I v tomto případě převládala odpověď „ano“, přičemž jsem byla osobně trochu překvapena, že už i lidé mladší 25 let si začínají spořit.

Otázku č. 12 – vnímání sociálních systémů v ČR veřejností jsem záměrně přeskočila, jelikož jsem chtěla více zdůraznit jednotlivé odpovědi konkrétní věkové kategorie. Otázku jsem se tedy rozhodla umístit do samostatného grafu:

Graf 25: Otázka č. 12 – jak vnímáte sociální systémy v ČR?

Dle stáří odpovídajících a zřejmě i zkušeností s našimi pojistnými systémy v průběhu života, se ukázalo, že čím starší odpovídající, tím více se přiklání k názoru, že je systém spíše zásluhový. U mladších lidí pak naopak převyšují odpovědi, kdy neví nebo s pojistnými systémy tak, jak jsou dnes nastavené, nesouhlasí. Pro tuto otázku by bylo možná zapotřebí větší množství respondentů a i zde by bylo zajímavé více prozkoumat jednotlivá povolání, případně státní a nestátní sektor.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo porovnat, jak velkou oporu ve státním systému mají ti, co jsou dnes starobními důchodci nebo zda stát více podporuje mladé lidi a rodiny s dětmi. Také jak lidé sami vnímají podmínky v rámci sociálně pojistných systémů, kterými se v dnešní době řídíme.

V první části práce jsem se věnovala pojmu solidarita – její definici, změnám a vnímání v historickém kontextu. Dále jsem popsala jednotlivé pilíře sociálního zabezpečení, včetně legislativy i jejich změn v průběhu let. Jaké procesy jsou zapotřebí ve spolupráci zainteresovaných institucí se zaměstnavatelem, pokud chceme dosáhnout na některé z dávek v tomto systému. Druhá část zahrnovala rozdělení jednotlivých skupin – zdraví nebo nemocní, mladí lidé a rodiny a poslední skupinou byli staří lidé a starobní důchodci. V rámci těchto skupin jsem popisovala, co jim nabízí náš dávkový systém a za jakých podmínek z něj mohou čerpat. Ve výzkumné části jsem nejprve popsala metodu, kterou jsem k této práci využila a pak pomocí grafických znázornění interpretovala výsledky z odpovědí, které mi respondenti vyplnili do dotazníku. Pro zřetelnější představu dnešní situace v oblasti sociálního zabezpečení, jsem využila i několik statistických údajů průběžně získávaných institucemi, kterých se tato oblast týká.

Z celkového shrnutí zjištěných údajů se potvrdila má hypotéza do té míry, že skutečně narůstá počet osob pobírající starobní důchod, přičemž je tímto pak zatížena finanční situace státu. Zároveň také, že lépe nastavené podmínky mají dnešní starobní důchodci, přestože stát neopomíjí ani rodiny s dětmi. Co se jich týká, jsou jednotlivé generace vůči této skupině solidární z toho pohledu, že spíše souhlasili s možností daňových zvýhodnění. U možnosti, že by odvody na pojistné byly odvislé od počtu dětí v rodině, byly reakce možná trochu rozpačitější – v tomto případě je menší informovanost odpovídajících nebo je pro ně více zřejmá spojitost s jejich vlastním důchodem do budoucna. Nicméně je patrné, že v rámci mezigenerační solidarity nejsou mladí lidé příliš nakloněni tomu, že člověk v důchodovém věku má neomezenou možnost pracovat, pokud jsou i nadále v zaměstnání. V každém případě vnímám svou prognózu jako správnou a skutečně bude třeba, aby si každý z nás vytvořil jistou finanční rezervu do budoucna.

Seznam grafů

Graf 1: otázka č. 1 – Jste žena nebo muž?

Graf 2: otázka č. 2 – Která z níže uvedených kategorií zahrnuje Váš věk?

Graf 3: otázka č. 3 – Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 4: otázka č. 4 – Která z následujících kategorií nejlépe vystihuje Váš pracovní stav?

Graf 5: otázka č. 5 – Která z následujících kategorií nejlépe vystihuje Vaše postavení v rámci pojistných systémů?

Graf 6: otázka č. 6 – Zdá se Vám dostačující výše nemocenských dávek?

Graf 7: otázka č. 7 – Zdá se Vám dostačující výše starobních důchodů?

Graf 8: otázka č. 8 – Souhlasíte s navyšováním věku odchodu do důchodu?

Graf 9: otázka č. 9 – Souhlasíte s možností pracovního poměru na dobu neurčitou u poživatelů starobního důchodu?

Graf 10: otázka č. 10 – Uvítali byste možnost snížení odvodů na sociální zabezpečení dle počtu nezaopatřených dětí?

Graf 11: otázka č. 11 – Souhlasíte s navýšením daňového zvýhodnění na vyživované děti?

Graf 12: otázka č. 12 – Jak vnímáte sociální systémy v ČR?

Graf 13: otázka č. 13 – Tvoříte si vlastní rezervy pro případ nouze (nemoc, stáří)?

Graf 14: Počet starobních důchodců v ČR (2013 – březen 2016)

Graf 15: Celkový počet invalidních důchodců v ČR (2013 – březen 2016)

Graf 16: Průměrná výše starobního důchodu v Kč (březen 2014 – březen 2016)

Graf 17: Počet poplatníků na jednoho starobního důchodce (březen 2014 – březen 2016)

Graf 18: Nemocenské – počet případů výplaty (březen 2014 – březen 2016)

Graf 19: Ošetřovné – počet případů výplaty (březen 2014 – březen 2016)

Graf 20: PPM – počet případů výplaty (březen 2014 – březen 2016)

Graf 21: Odpovědi věkové kategorie 25 let a méně

Graf 22: Odpovědi věkové kategorie 26 – 45 let

Graf 23: Odpovědi věkové kategorie 46 – 60 let

Graf 24: Odpovědi věkové kategorie starších 60 let

Graf 25: Odpovědi na otázku č. 12 dle věkových kategorií

Seznam tabulek

Tabulka 1: Příjmy a výdaje na dávky důchodového pojištění v mld. Kč

Tabulka 2: Příjmy a výdaje na dávky nemocenského pojištění v mld. Kč

Tabulka 3: Příjmy a výdaje na sociální zabezpečení v mld. Kč

Seznam zdrojů

Tištěné zdroje

GREGOROVÁ, Zdeňka a Milan Galvas. *Sociální zabezpečení*. Masarykova univerzita Brno: nakladatelství Doplněk, 2005. 280 s. ISBN-80-210-3686-9

KREBS, Vojtěch a kolektiv. *Sociální politika*. Praha: WoltersKluwer, 2010. 542 s. ISBN-978-80-7357-585-4

LOŠŤÁK, Milan a Petr Pelech. *Roční zúčtování daně z příjmů ze závislé činnosti za rok 2015*. Olomouc: Anag, 2015. 423 s. ISBN-978-80-7263-985-4

MATOUŠEK, Oldřich a kolektiv. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. 576 s. ISBN-978-80-262-0366-7

ŠUBRT, Bořivoj a kolektiv. *Abeceda mzdové účetní 2014*. Olomouc: Anag, 2014. 607 s. ISBN-978-80-7263-851-2

ŠUBRT, Bořivoj a kolektiv. *Abeceda mzdové účetní 2015*. Olomouc: Anag, 2015. 623 s. ISBN-978-80-7263-922-9

ŠUBRT, Bořivoj a kolektiv. *Abeceda mzdové účetní 2016*. Olomouc: Anag, 2016. 623 s. ISBN-978-80-7263-990-8

TOMEŠ, Igor. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Sociopress, 1996. Výběr z přednášek přednesených na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. 213 s. ISBN-80-902260-0-0

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. 440 s. ISBN-978-80-7367-680-3

TOMEŠ, Igor a kolektiv. *Sociální právo České republiky*. Praha: Linde, 2014. 319 s. ISBN-978-80-7201-938-0

VESELÝ, Jiří a kolektiv. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: Linde, 2013. 311 s. ISBN-978-80-7201-915-1

Legislativní podklady

ÚZ 880. *Sociální pojištění 2012*. Ostrava – Hrabůvka: Sagit 2012. 368 s. ISBN-978-80-7208-901-7

ÚZ 998. *Daně z příjmů 2014*. Ostrava - Hrabůvka: Sagit, 2014. 256 s. ISBN-978-80-7488-026-1.

ÚZ 998. *Daně z příjmů 2015*. Ostrava - Hrabůvka: Sagit, 2015. 256 s. ISBN-978-80-7488-083-4

Periodika

Časopis: *Sociální práce 4/12*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2012. 172 s.

Odborný měsíčník: *Mzdová účetní, leden 2016*. Olomouc: Anag, 2015. 48 s. ISSN 1211-1430.

Odborný měsíčník: *Mzdová účetní, květen 2016*. Olomouc: Anag, 2016. 32 s. ISSN 1211-1430.

Internetové zdroje

Česká správa sociálního zabezpečení. *Statistiky*. [online]. Praha, 2014. [cit. 2016-6-7]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky>

Český statistický úřad. *Statistiky*. [online]. Praha, 2016. [cit. 2016-6-8]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistiky>

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Statistické publikace*. [online]. Praha, 2016. [cit. 2016-6-7]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>

Wikipedie. *Solidarita*. [online]. Praha, 2016. [cit. 2016-3-10]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Solidarita>

Příloha č. 1 – Evidenční list důchodového pojištění (vyplňuje se za každý kalendářní rok) dostupný u ČSSZ

Evidenční list důchodového pojištění

HHHHHHHHHHHHH
Nastavení psacího stroje

HHHHHHHHHHHHH
Kód OSSZ Místně příslušná OSSZ (ÚP PSSZ)

Technický kód

za rok

Typ ELDP

Oprava ELDP ze dne

1. Identifikace pojistěnce

Příjmení (poslední)		Jméno		Titul		Datum narození		Rodné číslo pojistěnce	
Ulice		Číslo domu		Rodné příjmení					
Obec		Pošta		PSC (Post Code)		Stát		Místo narození	

2. Průběh pojištění v daném roce

Kód	MIR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	Vylouč. doby	Vyměřovací základ	Doby odečt.	
																		Celkem	Celkem	Celkem	

3. Identifikační údaje zaměstnavatele a podpisy

Název zaměstnavatele		IČ		Variabilní symbol	
Vydělečná činnost od					
Datum vyhotovení ELDP		Datum a podpis pojistěnce		<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%; text-align: center;"> <p>Podpis a razítko zaměstnavatele</p> </div> <div style="width: 45%; text-align: center;"> <p>Pro potřeby OSSZ</p> </div> </div>	

1 4 9 7 6 0 3 5 6 1

ČSSZ 89 387 2 – I/2010

K vyplnění tohoto formuláře na PC a následném vytisknutí na Vaší tiskárně můžete využít elektronický formulář na internetové adrese „www.cssz.cz“.

Příloha č. 2 – Potvrzení zaměstnavatele k žádosti o důchod u zaměstnance (dostupné u ČSSZ)

Evidenční štítek

**Potvrzení zaměstnavatele při podání žádosti
o důchod jeho zaměstnance**
podle § 83 zákona č. 582/1991 Sb., v platném znění

Místně příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno

A. Základní identifikace				
Název zaměstnavatele	Identifikační číslo	Variabilní symbol		
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ	Stát
E-mail	Telefon	Fax	ID Datové schránky	
B. Informace o zaměstnanci				
Příjmení	Jméno	Titul	Datum narození	Rodné číslo
C. Potvrzení zaměstnavatele				
Potvrzení v souvislosti s žádostí o (typ důchodu)	Datum přiznání výplaty dávky od			
1. Srážky z příjmu¹⁾				
Z příjmu žadatele/ky o dávku důchodového pojištění ☐ jsou / ☐ nejsou prováděny srážky na základě nařízeného soudního nebo správního výkonu rozhodnutí, konkursu nebo dohody o srážkách z příjmu uzavřené podle občanského zákoníku.				
Rozhodnutí vydal	Číslo jednací	Jedná se o přednostní pohledávku ☐ ano ☐ ne		
Srážky na výživné				
Běžné výživné činí Kč	Dlužné výživné činí Kč			
2. Vydělečná činnost				
☐ Trvá ☐ Skončí ☐ Skončila	Dne			
3. Dočasná pracovní neschopnost (karanténa) trvala k požadovanému datu přiznání výplaty důchodu (nebo po tomto datu) v období				
Od	Do			
☐ K datu vystavení tohoto potvrzení je žadatel v dočasné pracovní neschopnosti, pracovní neschopnost vznikla dne				
4. Evidenční list důchodového pojištění				
Poslední evidenční list důchodového pojištění za dobu od				
☐ Připojen ☐ Odeslán elektronicky	Dne	byl		
D. Potvrzení OSSZ o sepsání žádosti o důchod				
☐ Žádáme zaslat potvrzení OSSZ o sepsání žádosti o důchod				
☐ Poštou				
☐ Datovou schránkou				
☐ Prostřednictvím zaměstnance				
☐ Nežádáme				
E. Datum, podpis a razítko				
..... Datum, razítko zaměstnavatele a podpis				

¹⁾ V případě, že se jedná o více srážek z příjmu, uveďte tyto na samostatné příloze.

Příloha č. 3 – Jednotlivé díly „rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti“, předávané zaměstnavateli (vystavuje ošetřující lékař)

Č 0848398

ROZHODNUTÍ O DOČASNÉ PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI

III. díl – Přítomí zaměstnavatele a vyhlášení pracovní neschopnosti

Toto rozhodnutí platí pouze tehdy, pokud zaměstnavatel (příjemce) této dočasné pracovní neschopnosti souhlasí s poskytnutím této dočasné pracovní neschopnosti a pokud si zaměstnavatel také souhlasí s poskytnutím této dočasné pracovní neschopnosti.

Příjemce práce: _____ Datum: _____

Pracovní místo: _____

Město a země zaměstnavatele: _____

Neschopnost (práci): _____

Špatně
 Přesvědčeně
 S určitou pravděpodobností
 Není možné určit

Pracovní místo a místo výkonu práce: _____

Pracovní místo: _____ Město: _____

Pracovní místo: _____ Město: _____

Č 0848398

Č 0848368

ROZHODNUTÍ O DOČASNÉ PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI

IV. díl – Žádost o nemocenskou

Toto rozhodnutí platí pouze tehdy, pokud zaměstnavatel (příjemce) této dočasné pracovní neschopnosti souhlasí s poskytnutím této dočasné pracovní neschopnosti a pokud si zaměstnavatel také souhlasí s poskytnutím této dočasné pracovní neschopnosti.

Příjemce práce: _____ Datum: _____

Pracovní místo: _____

Město a země zaměstnavatele: _____

Neschopnost (práci): _____

Špatně
 Přesvědčeně
 S určitou pravděpodobností
 Není možné určit

Pracovní místo a místo výkonu práce: _____

Pracovní místo: _____ Město: _____

Pracovní místo: _____ Město: _____

Č 0848368

Č 0848398

ROZHODNUTÍ O DOČASNÉ PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI

V. díl – Rozhodnutí o přetrvání dočasné pracovní neschopnosti – Přítomí zaměstnavatele

Toto rozhodnutí platí pouze tehdy, pokud zaměstnavatel (příjemce) této dočasné pracovní neschopnosti souhlasí s poskytnutím této dočasné pracovní neschopnosti a pokud si zaměstnavatel také souhlasí s poskytnutím této dočasné pracovní neschopnosti.

Příjemce práce: _____ Datum: _____

Pracovní místo: _____

Město a země zaměstnavatele: _____

Neschopnost (práci): _____

Špatně
 Přesvědčeně
 S určitou pravděpodobností
 Není možné určit

Pracovní místo a místo výkonu práce: _____

Pracovní místo: _____ Město: _____

Pracovní místo: _____ Město: _____

Č 0848398

Příloha č. 4 – Záznam o úrazu (vyplňuje se v případě úrazu pro potřeby ČSSZ)
dostupný u ČSSZ

<div style="border: 1px dashed black; padding: 5px; width: 100px; height: 40px; margin: 0 auto;"> Identifikační štítek </div>		V dne 20.....	
			Jméno (adresa)
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 100px; height: 40px; margin: 0 auto;"> Razítka OSSZ/PSSZ </div>			

Věc: úraz — nemocenské

Podle rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti č. jste byl/a uznán/a dne
 dočasně práce neschopným/ou pro úraz.

K přiznání a poskytnutí nemocenského při dočasné pracovní neschopnosti pro úraz je třeba, aby zaměstnanec osvědčil, jak k úrazu došlo, zejména, že tato neschopnost nevznikla z důvodů uvedených v § 25 písm. a) a § 31 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojistění. Bez tohoto osvědčení chybí podklady k rozhodnutí o nemocenském.

Žádáme proto, abyste vyplnil/a níže uvedený tiskopis a vrátil/a jej reprodeně
 ve vlastním zájmu shora uvedené okresní (Pražské) správě sociálního zabezpečení.

.....
 za OSSZ (PSSZ)

ZÁZNAM O ÚRAZU

Příjmení a Jméno pojištěnce		Rodné číslo	
Údaje o úrazu	Den úrazu	Hodina úrazu	
Místo úrazu			
Stručně vytkněte všech rozhodných skutečností, ze kterých došlo k úrazu, příčina úrazu:			
Úraz vznikl - v úmyslu způsobit si dočasnou pracovní neschopnost ano ☐ ne ☐ - zaviněna ústní ve vače ano ☐ ne ☐ - jako nepřetržitě následek epiletie nebo zranění orgánů či psychologických létek ano ☐ ne ☐ - při spáchání úmyslného trestného činu nebo úmyslné zaviněného přestupku ano ☐ ne ☐ V každém případě uveďte další okolnosti			
Byl úraz - vyšetřován Policií ČR ano ☐ ne ☐ - řešen jako přestupek ano ☐ ne ☐ V každém případě uveďte			

Prohláším, že veškeré údaje uvedené v záznamu jsou pravdivé. Jsem si vědom/a následků, které by měla nesprávnost tohoto prohlášení.

V dne 20.....	vlastnoruční podpis zraněného zaměstnance/kyšně
---------------------	---

*) Hodící se označte křížkem x

4 9 3 5 1 0 9 4 5 0

DSS - M 507 1
3/002

Priloha č. 5 - Daňové prohlášení, které vyplňuje každoročně zaměstnanec u svého zaměstnavatele (dostupný na Finančních úřadech)

PROHLÁŠENÍ

poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti
a z funkčních požitků

Příjmení	Nováková	Jméno	Jarmila		
Titul	Bc.	Rodné číslo ¹⁾	840507/3281	Číslo pasu ¹⁾	
Adresa bydliště (místa trvalého pobytu)	Bubeníčkova 24	PSČ	621 00		
Prohlášení podepisuji pro plátce (název a adresa)	Hana Kňávová Preslova 90a, Brno 602 00				

**máte-li zájem, aby prohlášení u nás platilo po celý rok, napište pouze aktuální rok např. 2009
potřebujete-li podepsat prohlášení pouze na měsíc, napište příslušný měsíc a rok např. leden 2009**

I.

1. Podle § 35ba odst. 1 písm. a) a § 35d odst. 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), slevu na daní na poplatníka na zdaňovací období nebo uvedenou část zdaňovacího období:

☐ uplatňuji ²⁾ ☒ neuplatňuji²⁾	☐ uplatňuji ²⁾ ☐ neuplatňuji²⁾	☐ uplatňuji ²⁾ ☐ neuplatňuji²⁾
---	--	--

2. Podle § 35ba odst. 1 písm. c) až f) a § 35d odst. 2 zákona uplatňuji slevu na daní z důvodu, že²⁾

- a) pobírám částečný invalidní důchod z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění nebo u mne zanikl nárok na částečný invalidní důchod z důvodu souběhu nároku na výplatu částečného invalidního důchodu a starobního důchodu,
- b) pobírám plný invalidní důchod nebo jiný důchod z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění, u něhož jednou z podmínek přiznání je, že jsem plně invalidní, zanikl mi nárok na plný invalidní důchod z důvodu souběhu nároku na výplatu plného invalidního důchodu a starobního důchodu nebo jsem podle zvláštních předpisů plně invalidní, avšak žádost o plný invalidní důchod mi byla zamítnuta z jiných důvodů než proto, že nejsem plně invalidní,
- c) jsem držitelem průkazu ZTP/P

Druh přiznaného důchodu z důvodu invalidity	Číslo a datum rozhodnutí o přiznání důchodu, popř. potvrzení FÚ č. j., ze dne	Důchod přiznán od	Datum vystavení průkazu ZTP/P

d) se soustavně připravuji na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, ve zdaňovacím období

<input type="text"/> od - do ²⁾	<input type="text"/> od - do ²⁾	<input type="text"/> od - do ²⁾
--	--	--

a to až do dovršení věku 26 let nebo po dobu prezenční formy studia v doktorském studijním programu, který poskytuje vysokoškolské vzdělání až do dovršení věku 28 let.

3. Podle § 35c a § 35d zákona uplatňuji daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící se mnou v domácnosti (vlastní, osvojené, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, dítě druhého z manželů a vnuka-vnučku, pokud jeho rodiče nemají příjmy, z nichž by mohli daňové zvýhodnění uplatnit):

a) Nezetilé dítě

Jméno a příjmení	Rodné číslo	Jméno a příjmení	Rodné číslo

b) Zletilé dítě až do dovršení 26 let, jestliže nepobírá plný invalidní důchod a – soustavně se připravuje na budoucí povolání:

Jméno a příjmení	Rodné číslo	Jméno a příjmení	Rodné číslo

- nemůže se soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo
- z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost:

Jméno a příjmení	Rodné číslo	Stav	Potvrzení FÚ č. j. ze dne

c) Z dětí uvedených pod písmeny a) a b) jsou držiteli průkazu ZTP/P:

Jméno a příjmení	Rodné číslo	Jméno a příjmení	Rodné číslo

Uplatňujete-li daňové zvýhodnění a Váš(e) manžel(ka) je zaměstnán(a), vyplňte:

Údaje o manželce (manželovi) žijící (žijícím) se mnou v domácnosti:

Příjmení a jméno	
Název a adresa zaměstnavatele	

II.

Prohlašuji, že

současně **neuplatňuji** za stejné zdaňovací období ani za stejný kalendářní měsíc zdaňovacího období

- nárok na slevy na dani podle § 35ba zákona** u jiného plátce daně a že současně na stejné období kalendářního roku jsem nepodepsal(-a) u jiného plátce prohlášení k dani³⁾;
- daňové zvýhodnění⁴⁾** na vyživované dítě u jiného plátce daně a že daňové zvýhodnění na to samé vyživované dítě za stejné zdaňovací období ani za stejný kalendářní měsíc zdaňovacího období neuplatňuje jiná osoba;

Dojde-li během zdaňovacího období ke změně skutečností rozhodných pro výpočet záloh na daň a daně nebo ke změně podmínek pro poskytnutí slev na dani podle § 35ba zákona, nebo daňového zvýhodnění, písemně je oznámím plátcí daně (např. změnou v prohlášení) nejpozději poslední den kalendářního měsíce, v němž změna nastala.

Jsem si vědom(-a) následků, kdyby toto prohlášení neodpovídalo pravdě a jsem si vědom(-a) toho, že rozdíl z nesprávně sražené zálohy na daň nebo daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků a daňového zvýhodnění z mé viny bude v plné výši včetně příslušenství sražen z mé mzdy.

Změny, k nimž během zdaňovacího období došlo, níže uvádím:

Druh změny	Změna nastala	Datum podpisu	Podpis poplatníka

Potvrzují pravdivost a úplnost údajů uvedených v tomto prohlášení

Na zdaňovací období rok nebo rok a měsíc např.: 2009 nebo leden 2009	Datum v den podpisu	Podpis zde podepsat
Dodatečně za zdaňovací období (za kalendářní měsíce)	Datum	Podpis
Na zdaňovací období	Datum	Podpis
Dodatečně za zdaňovací období (za kalendářní měsíce)	Datum	Podpis
Na zdaňovací období	Datum	Podpis
Dodatečně za zdaňovací období (za kalendářní měsíce)	Datum	Podpis

Nárok na uznání slev na dani podle § 35ba zákona a nárok na daňové zvýhodnění prokázal poplatník⁵⁾

Na zdaňovací období	Za plátce ověřil	Na zdaňovací období	Za plátce ověřil	Na zdaňovací období	Za plátce ověřil

III.

Žádám o provedení ročního zúčtování záloh na daň a daňového zvýhodnění²⁾ a o provedení výpočtu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků

za zdaňovací období

a současně prohlašuji, že za uvedené zdaňovací období

- nejsem povinen(-na) podat ze svých příjmů přiznání k dani z příjmů fyzických osob
- jsem nepobíral(-a) v uplynulém zdaňovacím období kromě mzdy od jednoho plátce nebo postupně od více plátců včetně mezd dodatečně vyplacených nebo zúčtovaných těmito plátců v době, kdy jsem pro ně již nevykonával(-a) závislou činnost nebo funkci, příjmů zdanitelných srážkou podle zvláštní sazby daně a kromě příjmů, které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny, jiné příjmy podle § 7 až 10 zákona podléhající dani z příjmů fyzických osob vyšší než 6 000 Kč
- jsem pobíral(-a) v uplynulém zdaňovacím období kromě příjmů zdanitelných srážkou podle zvláštní sazby daně a kromě příjmů, které nejsou předmětem daně nebo jsou od daně osvobozeny, příjmy podléhající dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků
a) pouze od jednoho plátce ve zdaňovacím období²⁾

b) postupně od dalších plátců daně včetně mezd dodatečně vyplacených nebo zúčtovaných těmito plátců v době, kdy jsem pro ně již nevykonával(-a) závislou činnost nebo funkci, které níže uvádím a potvrzení o vyplacených příjmech a sražených zálohách na daň a daňovém zvýhodnění od těchto plátců současně předkládám²⁾.

Ve zdaňovacím období	Jména plátců

Prohlašuji, že:

(vyplní pouze poplatník uplatňující nezdanitelnou část základu daně podle § 15 odst. 3 a 4 zákona)

- odpočet úroků ze základu daně, na které uplatňuji nárok z důvodu zaplacených úroků z úvěru použitého na financování bytových potřeb ze stavebního spoření²⁾, úroků z hypotečního úvěru²⁾ anebo z jiného úvěru poskytnutého v souvislosti s těmito úvěry²⁾, stavební spořitelnou²⁾, bankou²⁾, nebo pobočkou zahraniční banky²⁾ anebo zahraniční bankou²⁾, za zdaňovací období

neuplatňuje jiná osoba²⁾,
uplatňují tyto osoby:²⁾ /uvedte v tabulce/

Zdaňovací období	Jméno a příjmení	Rodné číslo	Adresa trvalého pobytu

- předmět bytové potřeby pod písmeny a)²⁾ b)²⁾ c)²⁾ d)²⁾ e)²⁾ f)²⁾ g)²⁾ h)²⁾ § 15 odst. 3 zákona, na který uplatňuji odpočet úroků z poskytnutého úvěru, byl užíván v souladu s § 15 odst. 4 zákona, a že částka úroků, o kterou se snižuje základ daně podle § 15 odst. 3 a 4 zákona v úhrnu u všech účastníků smluv o úvěrech žijících v mé domácnosti nepřekročila v uplynulém zdaňovacím období 300 000 Kč. Při placení úroků jen po část roku uplatňovaná částka nepřekročila jednu dvanáctinu této maximální částky za každý měsíc placení úroků.

